

PRZYPowieŚCI SALOMONOWYCH

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31							

ROZDZIAŁ 1

- P**rzypowieści Salomona, syna Dawidowego, króla Izraelskiego,
- ² Dla poznania mądrości i ćwiczenia, ku wyrozumieniu powieści roztropnych;
- ³ Dla pojęcia ćwiczenia w rozumie, w sprawiedliwości, w sądzie i w prawości;
- ⁴ Dla podania prostakom ostrożności, młodemu umiejętności, i opatrności.
- ⁵ Tych gdy mądry słuchać będzie, przybędzie mu nauki, a roztropny w radach opatrniejszy będzie,
- ⁶ Aby zrozumiał przypowieści, i wykłady ich, słowa mądrych i zagadki ich.
- ⁷ Bojaźń Pańska jest początkiem umiejętności; ale głupi mądrością i ćwiczeniem gardzą.
- ⁸ Słuchaj, synu mój! ćwiczenia ojca twego, a nie opuszczaj nauki matki twojej.
- ⁹ Bo to przyda wdzięczności głowie twojej, i będzie łańcuchem kosztownym szyi twojej.
- ¹⁰ Synu mój! jeźliby cię namawiali grzesznicy, nie przyzwalaj.
- ¹¹ Jeźlićby rzekli: Pójdź z nami, czyhajmy na krew, zasadźmy się na niewinnego bez przyczyny;
- ¹² Pożremyż ich żywo, jako grób, a całkiem, jako zstępujących w dół;
- ¹³ Wszelkiej majątności kosztownej nabędziemy, napełnimy domy nasze korzyścią;
- ¹⁴ Rzuć między nas los twój; mieszek jeden wszyscy mieć będziemy.
- ¹⁵ Synu mój! nie chodźże z nimi w drogę; zawściągnij nogi twojej od ścieżek ich.
- ¹⁶ Albowiem nogi ich ku złemu bieżą, i spieszą się na wylanie krwi.
- ¹⁷ Bo jako próżno zastawiają sieci przed oczyma wszelkiego ptaka skrzydłastego:
- ¹⁸ Tak i ci na krew swoją czyhają, a zasadzają się na duszę swoją.
- ¹⁹ Takieć są ścieżki każdego czyhającego na zysk, który duszę pana swego odbiera.
- ²⁰ Mądrość na dworze woła, głos swój na ulicach wydaje.
- ²¹ W największym zgiełku woła, u wrót bram, w miastach powieści swoje opowiada, mówiąc:
- ²² Prostacy! dokądże się kochać będziecie w prostocie? a naśmiewcy pośmiewisko miłować będziecie? a głupi nienawidzić umiejętności będziecie?
- ²³ Nawróćcież się na karanie moje; oto wam wydam ducha mego, a podam wam do znajomości słowa moje.
- ²⁴ Ponieważem wołała, a nie chcieliście; wyciągałam rękę moję, a nie był, ktoby uważał;
- ²⁵ Owszem odrzuciliście wszystkę radę moję, a karności mojej nie chcieliście przyjąć;
- ²⁶ Przetoż ja w zginieniu waszem śmiać się będę, będę z was szydziła, gdy przyjdzie,

czego się strachacie.

27 Gdy przyjdzie jako spustoszenie, czego się strachacie, i gdy zginienie wasze przypadnie jako wichra, gdy przyjdzie na was ucisk i utrapienie;

28 Tedy mię wzywać będą, a nie nie wysłucham; szukać mię będą z poranku, a nie znajdą mię.

29 Przeto, iż mieli w nienawiści umiejętność, a bojaźni Pańskiej nie obrali sobie,

30 Ani przestawali na radzie mój, ale gardzili wszelką karnością moją:

31 Przetoż będą używać owocu dróg swoich, a radami swemi nasyceni będą.

32 Bo odwrócenie prostaków pozabija ich, a szczęście głupich wytraci ich.

33 Ale kto mię słucha, bezpiecznie mieszkać będzie, a będzie wolny od strachu złych rzeczy.

ROZDZIAŁ 2

Synu mój! jeżeli przyjmiesz słowa moje, a przykazanie moje zachowasz u siebie;

2 Nadstawiszli mądrości ucha twego, i nakłoniszli serca twego do roztropności;

3 Owszem, jeżeli na rozum zawołasz, a roztropności wezwieszli głosem swoim;

4 Jeżeli jej szukać będziesz jako srebra, a jako skarbów skrytych pilnie szukać będziesz:

5 Tedy zrozumiesz bojaźń Pańską, a znajomość Bożą znajdziesz.

6 Albowiem Pan daje mądrość, z ust jego pochodzi umiejętność i roztropność.

7 On zachowuje uprzejmym prawdziwą mądrość; on jest tarczą chodzącym w szczerości,

8 Aby strzegli ścieżek sądu; on drogi świętych swoich strzeże.

9 Tedy wyrozumiesz sprawiedliwość, i sąd, i prawość, i wszelką ścieszkę dobrą.

10 Gdy wnijdzie mądrość w serce twoje, a umiejętność duszy twojej wdzięczna będzie:

11 Tedy cię ostrożność strzedz będzie, a opatrność zachowa cię.

12 Wyrываяć cię od drogi złej, i od człowieka mówiącego przewrotności;

13 Od tych, którzy opuszczają ścieżki proste, udawając się drogami ciemnymi;

14 Którzy się radują, gdy czynią złe, a weselą się w złośliwych przewrotnościach;

15 Których ścieżki są krzywe, a sami są przewrotnymi na drogach swoich;

16 Wyrываяć cię od niewiasty postronnej i obcej, która pochlebia łagodnymi słowy;

17 Która opuszcza wodza młodości swojej, a przymierza Boga swojego zapomina.

18 Bo się nachyla ku śmierci dom jej, a do umarłych ścieżki jej.

19 Wszyscy, którzy do niej wchodzi, nie wracają się, ani trafiają na ścieżkę żywota.

20 A przetoż będziesz chodził drogą dobrych, a ścieżek sprawiedliwych będziesz przestrzegał.

21 Albowiem cnotliwi będą mieszkali na ziemi, a szczerzy trwać będą na niej;

22 Ale niepobożni z ziemi wykorzeni będą, a przewrotni będą z niej wygładzeni.

ROZDZIAŁ 3

Synu mój! nie zapominaj zakonu mego, a przykazań moich niech strzeże serce twoje.

2 Boć długości dni i lat żywota, i pokoju przyczynią.

3 Miłosierdzie i prawda niech cię nie opuszczają; uwiąż je u szyi twojej, napisz je na tablicy serca twojego.

- ⁴ Tedy znajdziesz łaskę i rozum dobry przed oczyma Bożemi i ludzkiemi.
- ⁵ Ufaj w Panu ze wszystkiego serca twego, a na rozumie twoim nie polegaj.
- ⁶ We wszystkich drogach twoich znaj go, a on prostować będzie ścieżki twoje.
- ⁷ Nie bądź mądrym sam u siebie; ale się bój Pana, a odstęp od złego.
- ⁸ To będzie zdrowiem żywotowi twemu, a odwilżeniem kościom twoim.
- ⁹ Czcij Pana z majątności twojej, i z pierwiastek wszystkich dochodów twoich.
- ¹⁰ A gumna twoje napełnione będą obfitością, i od wina nowego prasy twoje rozpadać się będą.
- ¹¹ Synu mój! karania Pańskiego nie odrzucaj, i nie uprzykrzaj sobie ćwiczenia jego.
- ¹² Bo kogo Pan miłuje, tego karze, a to jako ojciec, który się w synu kocha.
- ¹³ Błogosławiony człowiek, który znajduje mądrość, i człowiek, który dostanie roztropności.
- ¹⁴ Bo lepiej nią kupczyć, niżeli kupczyć srebrem: owszem pożyteczniejszy nad złoto dochód jej.
- ¹⁵ Droższa jest nad perły, a wszystkie najmiłsze rzeczy twoje nie zrównają się z nią.
- ¹⁶ Przedłużenie dni w prawicy jej, a w lewicy jej bogactwa i zacność.
- ¹⁷ Drogi jej rozkoszne, i wszystkie ścieżki jej spokojne.
- ¹⁸ Drzewem żywota jest tym, którzyby się jej chwycili; a którzy się jej trzymają, są błogosławionymi.
- ¹⁹ Pan mądrością ugruntował ziemię, a roztropnością umocnił niebiosy.
- ²⁰ Umiejętnością jego rozstały się przepaści, a obłoki rosą kropią.
- ²¹ Synu mój! niech to nie odstępować od oczów twych: strzeż prawdziwej mądrości i roztropności;
- ²² I będą żywotem duszy twojej, a ozdobą szyi twojej.
- ²³ Tedy będziesz chodził bezpiecznie droga twoją, a noga twoja nie potknie się.
- ²⁴ Jeżeli się uładasz, nie będziesz się lękał; a gdy się uspokoisz, wdzięczny będzie sen twój.
- ²⁵ Nie ulękiesz się strachu nagłego, ani spustoszenia bezbożników, gdy przyjdzie.
- ²⁶ Albowiem Pan będzie ufaniem twojem, a nogi twojej będzie strzegł od samołówki.
- ²⁷ Nie zbraniaj się dobrze czynić potrzebującemu, gdy cię na to stanie, abyś dobrze czynił.
- ²⁸ Nie mów bliźniemu twemu: Idź, a wróć się, a jutroć dam; gdyż to masz u siebie.
- ²⁹ Nie knuj złego przeciwko bliźniemu twemu, gdyż on z tobą dowiernie mieszka.
- ³⁰ Nie wadź się z człowiekiem bez przyczyny, jeźliż nic złego nie wyrządził.
- ³¹ Nie zajrzyj mężowi gwałt czyniącemu, a nie obieraj żadnej drogi jego.
- ³² Albowiem przewrotny jest obrzydliwością przed Panem; ale z szczerymi tajemnica jego;
- ³³ Przeklęstwo Pańskie jest w domu niebożnika; ale przybytkowi sprawiedliwych błogosławi,
- ³⁴ Ponieważ on szydzi z pośmiewców, ale pokornym łaskę daje.
- ³⁵ Mądrzy dziedzicznie sławę osiedą, ale głupi odniosą zelżywość.

ROZDZIAŁ 4

- S**łuchajcie synowie! ćwiczenia ojcowskiego, a pilnujcie, abyście umieli roztropność;
- ² Albowiem wam naukę dobrą daję; zakonu mego nie opuszczajcie.
- ³ Gdybym był młodziuchnym synem u ojca mego, i jedynakiem u matki mojej,
- ⁴ On mię uczył, powiadając mi: Niech się chwyci powieści moich serce twoje, strzeż przykazań moich, a będziesz żył.
- ⁵ Nabywaj mądrości, nabywaj roztropności; nie zapominaj, ani się uchylaj od powieści ust moich.
- ⁶ Nie opuszczaj jej, a będzie cię strzegła; rozmiłuj się jej, a zachowa cię.
- ⁷ Początkiem wszystkiego jest mądrość, nabywajże mądrości, a za wszystkę majątność twoją nabywaj roztropności.
- ⁸ Wywyższaj ją, a wywyższy cię, rozsławi cię, gdy ją przyjmiesz.
- ⁹ Przyda głowie twojej wdzięczności, koroną ozdoby obdarzy cię.
- ¹⁰ Słuchaj, synu mój! a przyjmij powieści moje, a rozmnożąc lata żywota.
- ¹¹ Drogi mądrości nauczam cię; po ścieżkach prostych wiodę cię;
- ¹² Którymi gdy pójdziesz, nie będzie ściśniony chód twój; a jeżeli pobieżysz, nie potkniesz się.
- ¹³ Przyjmij ówczenie, nie puszczaj się go, strzeż go; albowiem ono jest żywotem twoim.
- ¹⁴ Ścieżką niepobożnych nie chodź, a nie udawaj się drogą złośliwych.
- ¹⁵ Opuść ją, nie chodź po niej; uchyl się od niej, a omiń ją.
- ¹⁶ Boć oni nie zasną, aż co złego zbroją; ani się uspokoją, aż kogo do upadku przywiodą;
- ¹⁷ Albowiem jedzą chleb niezbożności, a wino drapiestwa piją,
- ¹⁸ Ale ścieżka sprawiedliwych jako światłość jasna, która im dalej tem bardziej świeci, aż do dnia doskonałego.
- ¹⁹ Droga zaś niepobożnych jest jako ciemność; nie wiedzą, o co się otrącić mogą.
- ²⁰ Synu mój! słów moich pilnuj; ku powieściom moim nakłoń ucha twojego.
- ²¹ Niech nie odchodzą od oczów twoich, zachowaj je w pośród serca twego.
- ²² Albowiem żywotem są tym, którzy je znajdują, a wszystkiemu ciału ich lekarstwem.
- ²³ Nad wszystko, czego ludzie strzegą, strzeż serca twego; bo z niego żywot pochodzi.
- ²⁴ Oddal od siebie przewrotność ust, a złośliwe wargi oddal od siebie.
- ²⁵ Oczy twoje niechaj na dobre rzeczy patrzą, a powieki twoje niech drogę przed tobą prostują.
- ²⁶ Umiarkuj ścieżkę nóg twoich, aby wszystkie drogi twoje pewne były.
- ²⁷ Nie uchylaj się na prawo ani na lewo; owszem, odwróć nogę twoją od złego.

ROZDZIAŁ 5

- S**ynu mój! bądź pilen mądrości mojej, a ku mojej roztropności nakłoń ucha twego,
- ² Abyś strzegł ostrożności, a umiejętność aby wargi twoje zachowała.
- ³ Bo choć niewiasty obcej wargi miodem opływają, a gładsze niż oliwa usta jej:
- ⁴ Ale ostatnie rzeczy jej gorzkie jak piołun, a ostre jako miecz na obie strony ostry.
- ⁵ Nogi jej zstępują do śmierci, a do piekła chód jej prowadzi.
- ⁶ Jeźlibyś zważyć chciał ścieżkę żywota jej, nie pewne są drogi jej, nie poznasz ich.
- ⁷ Przetoż teraz, synowie! słuchajcie mię, a nie odstępujcie od powieści ust moich.

- ⁸ Oddal od niej drogę twoją, a nie przybliżaj się ku drzwiom domu jej.
- ⁹ Byś śnać nie podał obcym sławy twojej, a lat twoich okrutnikowi;
- ¹⁰ By się śnać nie nasycili obcy siłą twoją, a prace twoje nie zostały w domu cudzym;
- ¹¹ I narzekałbyś w ostateczne czasy twoje, gdybyś zniszczył czerstwość twoją i ciało twoje;
- ¹² I rzekłbyś: O jakożem miał ćwiczenie w nienawiści, a strofowaniem gardziło serce moje!
- ¹³ Nie słuchałem głosu ćwiczących mię, a tym, którzy mię uczyli, nie nakłaniałem ucha mego!
- ¹⁴ Maluczkom nie przyszedł we wszystko nieszczęście, w pośród zebrania i zgromadzenia.
- ¹⁵ Pij wodę ze źródła twego, a wody płynące ze źródła twego!
- ¹⁶ Niech się precz rozchodzą źródła twoje, a po ulicach strumienie wód.
- ¹⁷ Miej je sam dla siebie, a nie obcy z tobą.
- ¹⁸ Niech nie będzie zdrój twój błogosławiony, a wesel się z żony młodości twojej.
- ¹⁹ Niechżeć będzie jako łani wdzięczna, i sarna rozkodzna; niech cię nasycają piersi jej na każdy czas, w miłości jej kochaj się ustawicznie.
- ²⁰ Bo przeczże się masz kochać w obcej, synu mój! i odpoczywać na łonie cudzej?
- ²¹ Gdyż przed oczyma Pańskimi są drogi człowiecze, a on wszystkie ścieżki jego waży.
- ²² Nieprawości własne pojmagają niezbożnika, a w powrozach grzechu swego uwikła się.
- ²³ Onci umrze, przeto, że nie przyjmował ćwiczenia, a dla wielkości głupstwa swego będzie błędził.

ROZDZIAŁ 6

Synu mój! jeźlibyś ręczył za przyjaciela twego, a dałbyś obcemu rękę twoją:

- ² Usidlileś się słowy ust twoich, pojmanyś mowami ust twoich.
- ³ Przetoż uczynić tak, synu mój! a wyzwól się, gdyżes wpadł w rękę przyjaciela twego; idźże, upokórz się, a nalegaj na przyjaciela twego.
- ⁴ Nie dawaj snu oczom twoim, ani drzemania powiekom twoim.
- ⁵ Wyrwij się jako łani z rąk myśliwca i jako ptak z ręki ptasznika.
- ⁶ Idź do mrówki, leniwcze! obacz drogi jej, a nabądź mądrości;
- ⁷ Która, choć nie ma wodza, ani przełożonego, ani pana,
- ⁸ Przecież w lecie gotuje pokarm swój, a zgromadza w żniwa żywność swoją.
- ⁹ Leniwcze! dokądże leżeć będziesz? kiedyż wstaniesz ze snu swego?
- ¹⁰ Trochę się prześpisz, trochę podrzemiesz, trochę złożysz ręce, abyś odpoczywał.
- ¹¹ A wtem ubóstwo twoje przyjdzie jako podróżny, a niedostatek twój, jako mąż zbrojny.
- ¹² Człowiek niepobożny, mąż złośliwy chodzi w przewrotności ust;
- ¹³ Mruga oczyma swemi, mówi nogami swemi, ukazuje palcami swemi;
- ¹⁴ Przewrotności są w sercu jego, myśli złe na każdy czas, a zwady rozsiewa.
- ¹⁵ Przetoż prędko przyjdzie upadek jego; nagle skruszony będzie bez uleczenia.
- ¹⁶ Sześć jest rzeczy, których nienawidzi Pan, a siódma jest obrzydliwością duszy jego;
- ¹⁷ Oczów wyniosłych, języka kłamliwego, i rąk wylewających krew niewinną;
- ¹⁸ Serca, które knuje myśli złe; nóg, które się kwapią biec ku złemu;
- ¹⁹ Świadka fałszywego, który mówi kłamstwo, i tego, który sieje rosterki między braćmi.

- 20 Strzeżże, synu mój! przykazania ojca twego, a nie opuszczaj nauki matki twojej.
- 21 Wiążże je zawsze u serca twego, a wieszaj je u szyi twojej.
- 22 Gdziekolwiek pójdziesz, poprowadzi cię; gdy, zaśniesz strzedz cię będzie, a gdy się ocucisz, rozmawiać z tobą będzie,
- 23 (Bo przykazanie jest pochodnią, nauka światłością, a drogą żywota są karności ćwiczenia.)
- 24 Aby cię strzegły od niewiasty złej, i od łagodnego języka niewiasty obcej.
- 25 Nie pożądaj piękności jej w sercu twojem, a niech cię nie łowi powiekami swemi.
- 26 Albowiem dla niewiasty wszetecznej zubożeje człowiek aż do kęsa chleba; owszem żona cudzołożna drogą duszę łowi.
- 27 Izaż może kto brać ogień do zanadry swoich, aby szaty jego nie zgorzały?
- 28 Izaż może kto chodzić po rozpalonym węglu, aby się nogi jego nie poparzyły?
- 29 Tak kto wchodzi do żony bliźniego swego, nie będzie bez winy, ktokolwiek się jej dotknie.
- 30 Nie kładą hańby na złodzieja, jeźliż co ukradnie, chcąc nasycić duszę swoją, będąc głodnym;
- 31 Ale gdy go zastaną, nagradza siedmiorako, albo wszystkę majątność domu swego daje.
- 32 Lecz cudzołożący z niewiastą głupi jest, a kto chce zatracić duszę swoją, ten to czyni.
- 33 Karanie i zelżywość odniesie, a hańba jego nie będzie zgładzona.
- 34 Bo zawisna miłość jest zapalczywością męża, a nie sfolguje w dzień pomsty.
- 35 Nie będzie miał względu na żaden okup, ani przyjmie, chociażby mu najwięcej darów dawano.

ROZDZIAŁ 7

Synu mój! strzeż słów moich, a przykazanie moje chowaj u siebie.

- 2 Strzeż przykazań moich, a żyć będziesz; a nauki mojej, jako żrenicy oczów swych.
- 3 Uwiąż je na palcach twoich, napisz je na tablicy serca twego.
- 4 Mów mądrości: Siostraś ty moja, a roztropność przyjaciółką nazywaj,
- 5 Aby cię strzegły od żony cudzej, i od obcej, która mówi łagodne słowa.
- 6 Bom oknem domu swego przez kratę moję wyglądał;
- 7 I widziałem między prostytutkami, obaczyłem między synami młodzieńca głupiego,
- 8 Który szedł ulicą przy rogu jej, drogą postępując ku domowi jej.
- 9 Ze zmierzkiem pod wieczór, w ciemności nocnej, i w mroku.
- 10 A oto niewiasta spotkała go, w ubiorze wszetecznicy, chytrego serca,
- 11 Świegotliwa i nie ukrócona, a w domu własnym nie mogły się ostać nogi jej;
- 12 Raz na dworzu, raz na ulicach i po wszystkich kątach zasadzki czyniącą;
- 13 I uchwyciła go, i pocałowała go, a złożywszy wstyd z twarzy swojej, rzekła mu:
- 14 Ofiary spokojne są u mnie; dzisiaj oddała śluby moje.
- 15 Przetożem wyszła przeciw tobie, abym pilnie szukała twarzy twojej, i znalazłam cię.
- 16 Obiłam kobiercami łoże moje, ozdobione rzezaniem i prześcieradłami egipskimi.
- 17 Potrząsnęłam pokój swój myrrą, aloesem, i cynamonem.
- 18 Pójdźże, opójmę się miłością aż do poranku, ucieszymy się miłością.

- 19 Boć męża mego w domu nie masz; pojechał w drogę daleką.
- 20 Worek pieniędzy wziął z sobą; dnia pewnego wróci się do domu swego.
- 21 I nakłoniła go wielą słów swoich, a łagodnością warg swoich zniewoliła go.
- 22 Wnet poszedł za nią, jako wół, gdy go na rzeź wiodą, a jako głupi do pęta, którem karany bywa.
- 23 I przebiła strzałą wątrobę jego; kwapił się jako ptak do sidła, nie wiedząc, iż je zgotowano na duszę jego.
- 24 Przetoż teraz, synowie! słuchajcie mię, a bądźcie pilni powieści ust moich.
- 25 Niechaj się nie uchyla za drogami jej serce twoje, ani się tułaj po ścieżkach jej.
- 26 Albowiem wielu zraniwszy poraziła, i mocarze wszyscy pozabijani są od niej.
- 27 Dom jej jest jako drogi piekielne, wiodące do gmachów śmierci.

ROZDZIAŁ 8

- 1 I zali mądrość nie woła, i roztropność nie wydaje głosu swego?
- 2 Na wierzchu wysokich miejsc, przy drodze i na rozstaniu dróg stoi.
- 3 U bram, kędy się chodzi do miasta, i w wejściu u drzwi woła, mówiąc:
- 4 Na was wołam, o mężowie! a głos mój obracam do synów ludzkich.
- 5 Zrozumijcie prostacy ostrożność, a głupi zrozumijcie sercem.
- 6 Słuchajcie; bo o wielkich rzeczach będę mówił, a otworzenie warg moich opowie szczerość.
- 7 Zaisteć prawdę mówią usta moje, a niezbożność obrzydliwością jest wargom moim.
- 8 Sprawiedliwe są wszystkie słowa ust moich; nie masz w nich nic nieprawego ani przewrotnego.
- 9 Wszystkie są prawe rozumnemu, a uprzejme tym, którzy znajdują umiejętność.
- 10 Przyjmijcież ćwiczenie moje, a nie srebro, a umiejętność raczej, niż złoto wyborne.
- 11 Albowiem lepsza jest mądrość niż perły, także wszystkie pożądane rzeczy nie porównają z nią.
- 12 Ja mądrość mieszkam z roztropnością, i umiejętność ostrożności wynajduję.
- 13 Bojaźń Pańska jest, mieć w nienawiści złe. Ja nienawidzę pychy, wysokomyślności, i drogi złej, i ust przewrotnych.
- 14 Przy mnie jest rada, i prawdziwa mądrość; jam jest roztropność, a moc jest moja.
- 15 Przez mię królowie królują, i książęta stanowią sprawiedliwość.
- 16 Przez mię książęta panują, i wielmożnymi są wszyscy sędziowie ziemi.
- 17 Ja miłuję tych, którzy mię miłują; a którzy mię szukają rano, znajdują mię.
- 18 Bogactwo i sława przy mnie jest; majątność trwała i sprawiedliwość.
- 19 Lepszy jest owoc mój, niż złoto, i niż najkosztowniejsze złoto, a dochody moje lepsze, niż srebro wyborne.
- 20 Prowadzę ścieżką sprawiedliwości, pośrodkiem ścieżek sądu,
- 21 Abych tym, którzy mię miłują, dała w dziedzictwo majątność wieczną, i skarby ich nappełniła.
- 22 Pan mię miał przy początku drogi swej, przed sprawami swemi, przed wszystkimi czasy.
- 23 Przed wieki jestem zrządzona, przed początkiem; pierwiej niż była ziemia;

- ²⁴ Gdy jeszcze nie było przepaści, spłodzonam jest, gdy jeszcze nie było źródeł opływających wodami.
- ²⁵ Pierwej niż góry założone były, niż były pagórki, spłodzonam jest.
- ²⁶ Jeszcze był nie uczynił ziemi, i równin, ani początku prochu okręgu ziemskiego.
- ²⁷ Gdy gotował niebiosą, tamem była; gdy rozmierzał okrągłość nad przepaściami;
- ²⁸ Gdy utwierdzał obłoki w górze, i umacniał źródła przepaści;
- ²⁹ Gdy zakładał morzu granice jego, i wodom, aby nie przestępowały rozkazania jego; gdy rozmierzał grunty ziemi:
- ³⁰ Tedym była u niego jako wychowaniec, i byłam uciechą jego na każdy dzień, grając przed nim na każdy czas.
- ³¹ Gram na okręgu ziemi jego, a rozkoszy moje, mieszkać z synami ludzkimi.
- ³² Słuchajcież mię tedy teraz, synowie! albowiem błogosławieni, którzy strzegą dróg moich.
- ³³ Słuchajcie ćwiczenia, nabądźcie rozumu, a nie cofajcie się.
- ³⁴ Błogosławiony człowiek, który mię słucha, czując u wrót moich na każdy dzień, a strzegąc podwoi drzwi moich.
- ³⁵ Bo kto mię znajduje, znajduje żywot, a otrzymuje łaskę od Pana.
- ³⁶ Ale kto grzeszy przeciwko mnie, krzywdę czyni duszy swojej; wszyscy, którzy mię nienawidzą, miłują śmierć.

ROZDZIAŁ 9

- M**ądrość zbudowała dom swój, i wyciosała siedm słupów swoich;
- ² Pobiła bydło swoje, roztworzyła wino swoje, i stół swój przygotowała;
- ³ A rozesłała dziewczeczki swoje, woła na wierzchach najwyższych miejsc w mieście, mówiąc:
- ⁴ Ktokolwiek jest prostakiem, wstąp sam; a do głupich mówi:
- ⁵ Pójdźcie, jedzcie chleb mój, i pijcie wino, którem roztworzyła.
- ⁶ Opuśćcie prostotę, a będziecie żyli, a chodźcie drogą roztropności.
- ⁷ Kto strofuje naśmiewcę, odnosi hańbę; a kto strofuje niezbożnika, odnosi zelżywość.
- ⁸ Nie strofuj naśmiewcy, aby cię nie miał w nienawiści; strofuj mądrego, a będzie cię miłował.
- ⁹ Uczyni to mądrym, a mędrszym będzie; naucz sprawiedliwego, a będzie umiejętniejszym.
- ¹⁰ Początek mądrości jest bojaźń Pańska, a umiejętność świętych jest rozum.
- ¹¹ Bo przez mię rozmnożą się dni twoje, i przedłużą się lata żywota.
- ¹² Będzieszli mądrym, sobie będziesz mądrym; a jeżeli naśmiewcą, ty sam szkodę odniesiesz.
- ¹³ Niewiasta głupia świegotliwa jest, prostaczka, i nic nieumiejąca;
- ¹⁴ A siedzi u drzwi domu swego na stołku, na miejscach wysokich w mieście,
- ¹⁵ Aby wołała na idących drogą, którzy prosto idą ścieżkami swemi, mówiąc:
- ¹⁶ Ktokolwiek jest prostakiem, wstąp sam; a do głupiego mówi:
- ¹⁷ Wody kradzione słodsze są, a chleb pokątny smaczniejszy.
- ¹⁸ Ale prostak nie wie, że tam są umarli, a ci, których wezwała, są w głębokościach grobu.

ROZDZIAŁ 10

Syn mądry rozwesela ojca: ale syn głupi smutkiem jest matki swojej.

² Nie pomogą skarby niebożności; ale sprawiedliwość wyrzywa od śmierci.

³ Nie dopuści Pan łaknąć duszy sprawiedliwego; ale majątność niebożników rozproszy.

⁴ Do nędzy przywodzi ręka zdrażliwa; ale ręka pracowita ubogaca.

⁵ Kto zbiera w lecie, jest syn roztropny; kto dosypia we żniwa, jest syn poharńbienia.

⁶ Błogosławieństwo jest nad głową sprawiedliwego; ale usta bezbożnych pokrywają nieprawość.

⁷ Błogosławiona jest pamiątka sprawiedliwego; ale imię niebożnych śmierdzi.

⁸ Mądre serce przyjmuje przykazanie; ale głupi od warg swoich upadnie.

⁹ Kto chodzi w szczerości, chodzi bezpiecznie; ale kto jest przewrotnym w drogach swoich, wyjawion będzie.

¹⁰ Kto mruga okiem, przynosi frasunek, ale głupi od warg swoich upadnie.

¹¹ Usta sprawiedliwego są źródło żywota; ale usta niebożników pokrywają nieprawość.

¹² Nienawiść wzbudza swary; ale miłość wszystkie przestępstwa pokrywa.

¹³ W wargach roztropnego znajduje się mądrość; ale kij na grzbiecie szalonego.

¹⁴ Mądrzy tają umiejętność; ale usta głupiego bliskie upadku.

¹⁵ Majętność bogatego jest miastem jego mocnem; ale nędza jest ubogich zniszczeniem.

¹⁶ Praca sprawiedliwego jest ku żywotowi; ale dochód niepobożnych jest ku grzechowi.

¹⁷ Ścieszką żywota idzie, kto przyjmuje karność; ale kto gardzi strofowaniem, w błąd się zawodzi.

¹⁸ Kto pokrywa nienawiść wargami kłamliwymi, i kto rozgłasza hańbę, głupi jest.

¹⁹ Wielomowność nie bywa bez grzechu; ale kto powściąga wargi swoje, ostrożny jest.

²⁰ Srebro wyborne jest język sprawiedliwego; ale serce niebożnych za nic nie stoi.

²¹ Wargi sprawiedliwego wiele ich żywią; ale głupi dla głupstwa umierają.

²² Błogosławieństwo Pańskie ubogaca, a nie przynosi z sobą utrapienia.

²³ Za śmiech sobie ma głupi, popełnić niecnotę, ale mąż roztropny dzierży się mądrości.

²⁴ Czego się boi niebożnik, to nań przychodzi; ale czego żądają sprawiedliwi, Bóg im daje.

²⁵ Jako przemija wicher, tak się niepobożni nie ostoją; ale sprawiedliwy ma grunt wieczny.

²⁶ Jako ocet zębom, i jako dym oczom, tak jest leniwy tym, którzy go posyłają.

²⁷ Bojaźń Pańska dni przyczynia; ale lata niebożnego ukrócone bywają.

²⁸ Oczekiwanie sprawiedliwych jest wesele, ale nadzieja niebożnych zginie.

²⁹ Droga Pańska jest mocą szczeremu; ale strachem tym, którzy broją złości.

³⁰ Sprawiedliwy się na wieki nie poruszy; ale niebożnicy nie będą mieszkali na ziemi.

³¹ Usta sprawiedliwego rozmnażają mądrość; ale język przewrotny będzie wycięty.

³² Wargi sprawiedliwego znają, co się Bogu podoba; ale usta niepobożnych są przewrotne.

ROZDZIAŁ 11

Waga fałszywa obrzydliwością jest Panu; ale gwichty sprawiedliwe podobają mu się.

² Za pychę przychodzi hańba; ale przy pokornych jest mądrość.

³ Szczerłość ludzi cnotliwych prowadzi ich; ale przewrotność przestępców potraci ich.

⁴ Niepomogą bogactwa w dzień gniewu; ale sprawiedliwość wybawia od śmierci.

⁵ Sprawiedliwość uprzejmego sprawuje drogę jego; lecz bezbożny dla bezbożności swojej upada.

⁶ Sprawiedliwość uprzejmych wybawia ich: ale przewrotni w złościach pojmani bywają.

⁷ Gdy umiera człowiek niepobożny, ginie nadzieja jego, a oczekiwanie mocarzy niszczy.

⁸ Sprawiedliwy z ucisku wybawiony bywa; ale niepobożny przychodzi na miejsce jego.

⁹ Obłudnik usty kazi przyjaciela swego; ale sprawiedliwi umiejętnością wybawieni bywają.

¹⁰ Z szczęścia sprawiedliwych miasto się weseli; a gdy giną niezbożni, bywa radość.

¹¹ Dla błogosławieństwa sprawiedliwych bywa wywyższone miasto; ale dla ust niepobożnych bywa wywrócone.

¹² Głupi gardzi bliźnim swym; ale mąż roztropny milczy.

¹³ Obmówca obchodząc objawia tajemnice; ale kto jest wiernego serca, tai zwierzonej rzeczy.

¹⁴ Gdzie nie masz dostatecznej rady, lud upada; ale gdzie wiele radców, tam jest wybawienie.

¹⁵ Bardzo sobie szkodzi, kto za obcego ręczy; ale kto się chroni rękojemstwa, bezpieczny jest.

¹⁶ Niewiasta uczciwa dostępuje sławy, a mocarze mają bogactwa.

¹⁷ Człowiek uczynny dobrze czyni duszy swej; ale okrutnik trapi ciało swoje.

¹⁸ Niezbożnik czyni dzieło omyłne; ale kto sieje sprawiedliwość, ma zapłatę trwałą.

¹⁹ Jako sprawiedliwość jest ku żywotowi, tak kto naśladuje złości, bliski jest śmierci.

²⁰ Obrzydliwością są Panu przewrotni sercem; ale mu się podobają, którzy żyją bez zmazy.

²¹ Złośnik, choć sobie innych na pomoc weźmie, pomsty nie ujdzie; ale nasienie sprawiedliwych zachowane będzie.

²² Niewiasta piękna a głupia jest jako kolce złote w pysku u świni.

²³ Żądza sprawiedliwych jest zawsze ku dobremu; ale oczekiwanie niepobożnych, popędlliwość.

²⁴ Nie jeden udziela szczerze, a wždy mu przybywa; a drugi skąpi więcej niż trzeba, a wždy ubożeje.

²⁵ Człowiek szczodrobliwy bywa bogatszy; a kto nasycą, sam też będzie nasycony.

²⁶ Kto zatrzymuje zboże, tego lud przeklina; ale błogosławieństwo nad głową tego, który je sprzedaje.

²⁷ Kto pilnie szuka dobrego, nabywa przyjaźni; ale kto szuka złego, przyjdzie nań.

²⁸ Kto ufa w bogactwach swych, ten upadnie; ale sprawiedliwi jako latorośl zielenieć się będą.

²⁹ Kto czyni zamięszanie w domu swoim, odziedziczy wiatr, a głupi musi służyć mądrymu.

³⁰ Owoc sprawiedliwego jest drzewo żywota; a kto naucza ludzi, mądry jest.

³¹ Oto jeżeli się sprawiedliwemu na ziemi nagroda staje, tedy daleko więcej niezbożnemu i grzesznikowi.

ROZDZIAŁ 12

Kto miłuje ćwiczenie, miłuje umiejętność; a kto ma w nienawiści karność, głupim jest.

² Dobry odniesie łaskę od Pana; ale męża który złe myśli, Bóg potępi.

³ Nie zmocni się człowiek z niebożności; ale korzeń sprawiedliwych nie będzie poruszony.

⁴ Żona stateczna koroną jest męża swego; ale która go do hańby przywodzi, jest jako zgniłość w kościach jego.

⁵ Myśli sprawiedliwych są prawe; ale rady niepobożnych zdradliwe.

⁶ Słowa niepobożnych czyhają na krew; ale usta sprawiedliwych wybawiają ich.

⁷ Niepobożni podwrócenii bywają, tak, że ich niestaje; ale dom sprawiedliwych zostaje.

⁸ Z rozumu swego mąż chwalony bywa; ale kto jest przewrotnego serca, wzgardzony będzie.

⁹ Lepszy jest człowiek podły, który ma sługę, niżeli chlubny, któremu nie staje chleba.

¹⁰ Sprawiedliwy ma na pieczy żywot bydłątka swego; ale serce niepobożnych okrutne jest.

¹¹ Kto sprawuje ziemię swoją, chlebem nasycony bywa; ale kto naśladuje próżnujących, głupi jest.

¹² Niepobożny pragnie obrony przeciw nieszczęściu; ale korzeń sprawiedliwych daje ją.

¹³ W przestępstwie warg upłata się złośnik; ale sprawiedliwy z ucisku wychodzi.

¹⁴ Z owocu ust każdy będzie nasycony dobrem, a nagrodę spraw rąk jego Bóg mu odda.

¹⁵ Droga głupiego zda się prosta przed oczyma jego; ale kto słucha rady, mądrym jest.

¹⁶ Gniew głupiego zaraz poznany bywa; ale ostrożny pokrywa hańbę swoją.

¹⁷ Kto mówi prawdę, opowiada sprawiedliwość; ale świadek kłamliwy mówi zdradę.

¹⁸ Znajdzie takowego, co mówi słowa jako miecz przerażające; ale język mądrych jest lekarstwem.

¹⁹ Wargi prawdomówne utwierdzone będą na wieki; ale króciuchno trwa język kłamliwy.

²⁰ Zdrada jest w sercu tych, którzy złe myślą; ale którzy radzą do pokoju, mają wesele.

²¹ Nie spotka sprawiedliwego żadne nieszczęście; ale niebożnicy pełni będą złego.

²² Obrzydliwością są Panu wargi kłamliwe; ale czyniący prawdę podobają mu się.

²³ Człowiek ostrożny tai umiejętność; ale serce głupich wywołuje głupstwo.

²⁴ Ręka pracowitych będzie panowała; ale zdradliwa będzie dań dawała.

²⁵ Frasunek w sercu człowieczem poniża je; ale powieść dobra uwesela je.

²⁶ Zaciejszy jest nad bliźniego swego sprawiedliwy; ale droga niebożnych zawodzi ich.

²⁷ Nie upiecze chytry obłowu swojego; ale człowiek pilny majątności kosztownych nabędzie.

²⁸ Na ścieszcze sprawiedliwości żywot, a na drodze ścieżki jej niemasz śmierci.

ROZDZIAŁ 13

Syn mądry przyjmuje ćwiczenie ojcowskie, ale naśmiewca nie słucha strofowania.

² Każdy będzie pożywał dobrego z owocu ust swoich; ale dusza przewrotnych krzywdy pożywać będzie.

³ Kto strzeże ust swych, strzeże duszy swojej; kto lekkomyślnie otwiera wargi swe, będzie starty.

- ⁴ Dusza leniwego żąda, a nic nie ma; ale dusza pracowitych z bogaci się.
- ⁵ Słowa kłamliwego nienawidzi sprawiedliwy; ale niebożny staje się obrzydliwym i shańbionym.
- ⁶ Sprawiedliwość strzeże tego, który żyje bez zmy; ale niebożność podwraca grzesznika.
- ⁷ Znajduje się taki co się czyni bogatym, a nie ma nic; i taki, co się czyni ubogim, choć ma wiele bogactw.
- ⁸ Okup żywota człowieczego jest bogactwo jego; ale ubogi nie słucha łajania.
- ⁹ Światłość sprawiedliwych jasna: ale pochodnia bezbożnych zgaśnie.
- ¹⁰ Samą tylko pychą człowiek zwady wszczyna, ale przy tych, co radę przyjmują, jest mądrość.
- ¹¹ Bogactwa źle nabyte umniejszą się; ale kto je zgromadza ręką swą, przyczynia ich.
- ¹² Nadzieja długa wąli serce; ale żadość wypełniona jest drzewem żywota.
- ¹³ Kto gardzi słowem Bożem, sam sobie szkodzi; ale kto się boi przykazania jego, odniesie nagrodę.
- ¹⁴ Nauka mądrego jest źródłem żywota ku ochronieniu się sideł śmierci.
- ¹⁵ Rozum dobry daje łaskę; ale droga przewrotnych jest przykra.
- ¹⁶ Każdy ostrożny umiejętnie sobie poczyną; ale głupi rozpościera głupstwo.
- ¹⁷ Poseł niebożny upada we złe; ale poseł wierny jest lekarstwem.
- ¹⁸ Ubóstwo i zelżywość przyjdzie na tego, który się wyłamuje z karności; ale kto przestrzega upominania, wysławiony będzie.
- ¹⁹ Żadność wypełniona słodka jest duszy; ale odstąpić od złego, głupim jest obrzydliwością.
- ²⁰ Kto chodzi z mądrymi, mądrym będzie; ale kto towarzyszy z głupimi, startym będzie.
- ²¹ Nieszczęście grzeszników ściga; ale sprawiedliwym Bóg dobrem nagrodzi.
- ²² Dobry człowiek zostawia dziedzictwo synom synów swoich; ale majątność grzesznika sprawiedliwemu zachowana bywa.
- ²³ Obfita żywność na roli ubogich, a drugi ginie przez nieroztropność.
- ²⁴ Kto zawściąga różgi swej, ma w nienawiści syna swego; ale kto go miłuje, wczas go karze.
- ²⁵ Sprawiedliwy je, i nasycą duszę swoją; ale żołądek niebożnych niedostatek cierpi.

ROZDZIAŁ 14

Mądra niewiasta buduje dom swój; ale go głupia rękami swemi rozwała.

- ² Kto chodzi w szczerości swojej, boi się Pana; ale przewrotny w drogach swoich gardzi nim.
- ³ W ustach głupiego jest różga hardości; ale wargi mądrych strzegą ich.
- ⁴ Gdzie nie masz wołów, żłób jest próżny; ale siłą wołów mnoży się obfitość zboża.
- ⁵ Świadek prawdziwy nie kłamie; ale świadek fałszywy mówi kłamstwo.
- ⁶ Naśmiewca szuka mądrości, a nie znajduje; ale umiejętność roztropnemu jest snadna.
- ⁷ Idź precz od oblicza męża głupiego, gdyż nie znajdziesz przy nim warg umiejętności.
- ⁸ Mądrość ostrożnego jest rozumieć drogę swoją, ale głupstwo głupich jest zdrada.
- ⁹ Każdy głupi nakrywa grzech, a między uprzejmymi mieszka przyjaźń.

- 10 Serce każdego uznaje gorzkość duszy swojej, a do wesela jego nie przymieszają się obcy.
- 11 Dom niebożnych zgładzony będzie; ale przybytek cnotliwych zakwitnie.
- 12 Zda się pod czas droga być prosta człowiekowi; wszakże dokończenie jej jest drogą na śmierć.
- 13 Także i w śmiechu boleje serce, a koniec wesela bywa smutek.
- 14 Drogami swemi nasyci się człowiek przewrotnego serca; ale się go chroni mąż dobry.
- 15 Prostak wierzy każdemu słowu; ale ostrożny rozumiewa postęпки swoje.
- 16 Mądry się boi, i odstępować od złego; ale głupi dociera, i śmiałym jest.
- 17 Porywczy człowiek dopuszcza się głupstwa, a mąż złych myśli w nienawiści bywa.
- 18 Głupstwo prostytutki dziedzicznie trzymają; ale ostrożni bywają koronowani umiejętnością.
- 19 źli się kłaniają przed dobrymi, a niepobożni stoją u drzwi sprawiedliwego.
- 20 Ubogi bywa i u przyjaciela swego w nienawiści; ale wiele jest tych, którzy bogatego miłują.
- 21 Bliżnim swym grzesznik pogardza; ale kto ma litość nad ubogimi, błogosławionym jest.
- 22 Izali nie błędzą, którzy wymyślają złe? a miłosierdzie i prawda należy tym, którzy wymyślają dobre.
- 23 W każdej pracy bywa pożytek; ale gołe słowo warg tylko do nędzy służy.
- 24 Bogactwo mądrych jest koroną ich; ale głupstwo głupich zostaje głupstwem.
- 25 Świadek prawdziwy wyzwala duszę; ale fałszywy kłamstwo mówi.
- 26 Kto się boi Pana, ma ufanie mocne; a synowie jego ucieczkę mieć będą.
- 27 Bojaźń Pańska jest źródło żywota ku uchronieniu się siideł śmierci.
- 28 W mnóstwie ludu jest zacność królewska; ale w trosze ludu zniszczenie hetmana.
- 29 Nierychły do gniewu jest bogaty w rozum; ale porywczy pokazuje głupstwo.
- 30 Serce zdrowe jest żywotem ciała; ale zazdrość jest zgniłością w kościach.
- 31 Kto ciemieży ubogiego, uwłacza stwórcielowi jego; ale go czci, kto ma litość nad ubogim.
- 32 Dla złości swojej wygnany bywa niepobożny; ale sprawiedliwy nadzieję ma i przy śmierci swojej.
- 33 W sercu mądrego odpoczywa mądrość, ale wnet poznać, co jest w sercu głupich.
- 34 Sprawiedliwość wywyższa naród; ale grzech jest ku pohańbieniu narodów.
- 35 Król łaskaw bywa na sługę roztropnego; ale się gniewa na tego, który mu hańbę czyni.

ROZDZIAŁ 15

- Odpowiedź łagodna uśmierza gniew; ale słowa przykre wzruszają popędliwość.
- 2 Język mądrych zdobi umiejętność; ale usta głupich wywierają głupstwo.
- 3 Na każdym miejscu oczy Pańskie upatrują złe i dobre.
- 4 Zdrowy język jest drzewo żywota; ale przewrotność z niego jest jako zdruzgotanie od wiatru.
- 5 Głupi gardzi karaniem ojca swego; ale kto przyjmuje napomnienie, stanie się ostrożnym.
- 6 W domu sprawiedliwego jest dostatek wielki; ale w dochodach niepobożnego zamięszanie.

- ⁷ Wargi mądrych sięgają umiejętność; ale serce głupich nie tak.
- ⁸ Ofiara niepobożnych jest obrzydliwością Panu; ale modlitwa szczerych podoba mu się.
- ⁹ Obrzydliwością Panu jest droga bezbożnego, ale tego, co idzie za sprawiedliwością, miłuje.
- ¹⁰ Karanie srogie należy temu, co opuszcza drogę; a kto ma w nienawiści karność, umrze.
- ¹¹ Piekło i zatracenie są przed Panem; jakóż daleko więcej serca synów ludzkich.
- ¹² Naśmiewca nie miłuje tego, który go karze, ani do mądrych przychodzi.
- ¹³ Serce wesołe uwesela twarz; ale dla żalości serca duch strapiony bywa.
- ¹⁴ Serce rozumne szuka umiejętności; ale usta głupich karmią się głupstwem
- ¹⁵ Wszystkie dni ubogiego są złe; ale kto jest wesołego serca, ma gody ustawiczne.
- ¹⁶ Lepsza jest trocha w bojaźni Pańskiej, niżeli skarb wielki z kłopotem.
- ¹⁷ Lepszy jest pokarm z jarzyny, gdzie jest miłość, niżeli z karmnego wołu, gdzie jest nienawiść.
- ¹⁸ Mąż gniewliwy wszczyna swary; ale nierychły do gniewu uśmierza zwady.
- ¹⁹ Droga leniwego jest jako płot cierniowy, ale ścieszka szczerych jest równa.
- ²⁰ Syn mądry uwesela ojca; ale głupi człowiek lekce waży matkę swoją.
- ²¹ Głupstwo jest weselem głupiemu, ale człowiek roztropny prostuje drogę swoją.
- ²² Gdzie nie masz rady, rozsypują się myśli; ale w mnóstwie radców ostoją się.
- ²³ Weseli się człowiek z odpowiedzi ust swoich: bo słowo według czasu wyrzeczone, o jako jest dobre!
- ²⁴ Drogę żywota rozumny ma ku górze, aby się uchronił piekła głębokiego.
- ²⁵ Pan wywróci dom pysznych; ale wdowy granicę utwierdzi.
- ²⁶ Myśli złego są obrzydliwością Panu! ale powieści czystych są przyjemne.
- ²⁷ Kto chciwie naśladuje łakomstwa, zamieszanie czyni w domu swoim; ale kto ma w nienawiści dary, będzie żył.
- ²⁸ Serce sprawiedliwego przemyśliwa, co ma mówić; ale usta niepobożnych wywierają złe rzeczy.
- ²⁹ Dalekim jest Pan od niepobożnych; ale modlitwę sprawiedliwych wysłuchiwa.
- ³⁰ Światłość oczów uwesela serce, a wieść dobra tuczy kości.
- ³¹ Ucho, które słucha karności żywota, w pośrodku mądrych mieszkać będzie.
- ³² Kto uchodzi ćwiczenia, zaniedbywa duszy swojej; ale kto przyjmuje karanie, ma rozum.
- ³³ Bojaźń Pańska jest ćwiczenie się w mądrości, a sławę uprzedza poniżenie.

ROZDZIAŁ 16

Człowiek sporządza myśli serca swego; ale od Pana jest odpowiedź języka.

- ² Wszystkie drogi człowiecze zdadzą się być czyste przed oczyma jego; ale Pan jest, który waży serca.
- ³ Włóż na Pana sprawy twe, a będą utwierdzone zamysły twoje.
- ⁴ Pan dla siebie samego wszystko sprawił, nawet i niebożnika na dzień zły.
- ⁵ Obrzydliwością jest Panu każdy wyniosłego serca; który choć sobie innych na pomoc weźmie, nie ujdzie pomsty.
- ⁶ Miłosierdziem i prawdą oczyszczona bywa nieprawość, a w bojaźni Pańskiej odstępujemy od złego.

- ⁷ Gdy się podobają Panu drogi człowieka, i nieprzyjaciół jego do zgody z nim przywodzi.
- ⁸ Lepsza jest trocha z sprawiedliwością, niż wiele dochodów niesprawiedliwych.
- ⁹ Serce człowiecze rozrządza drogi swe; ale Pan sprawuje kroki jego.
- ¹⁰ Sprawiedliwy rozsądek jest w wargach królewskich; w sądzie nie błędzą usta jego.
- ¹¹ Waga i szale są ustawą Pańską, a wszystkie gwichty sprawiedliwe w worku są za sprawą jego.
- ¹² Obrzydliwością jest królom czynić niezbożność; bo sprawiedliwością stolica umocniona bywa.
- ¹³ Przyjemne są królom wargi sprawiedliwe, a szczerych w mowie miłują.
- ¹⁴ Gniew królewski jest posłem śmierci; ale mąż mądry ubłaga go.
- ¹⁵ W jasności twarzy królewskiej jest żywot, a łaska jego jest jako obłok z deszczem późnym.
- ¹⁶ Daleko lepiej jest nabyć mądrości, niżeli złota najczystsze; a nabyć roztropności lepiej, niż srebra.
- ¹⁷ Gościniec uprzejmych jest odstąpić od złego; strzeże duszy swej, kto strzeże drogi swojej.
- ¹⁸ Przed zginieniem przychodzi pycha, a przed upadkiem wyniosłość ducha.
- ¹⁹ Lepiej jest być uniżonego ducha z pokornymi, niżeli dzielić korzyści z pysznymi.
- ²⁰ Kto ma wzgląd na słowa, znajduje dobre; a kto ufa w Panu, błogosławiony jest.
- ²¹ Kto jest mądrego serca, słynie rozumnym, a słodkość warg przydaje nauki.
- ²² Zdrój żywota jest roztropność tym, którzy ją mają; ale umiejętność głupich jest głupstwem.
- ²³ Serce mądrego roztropnie sprawuje usta swoje, a wargami swemi przydaje nauki.
- ²⁴ Powieści wdzięczne są jako plastr miodu, słodkością duszy, a lekarstwem kościom.
- ²⁵ Zda się podczas droga być prosta człowiekowi; wszakże dokończenie jej pewna droga na śmierć.
- ²⁶ Człowiek pracowity pracuje sobie; bo go pobudzają usta jego.
- ²⁷ Człowiek niezbożny wykopuje złe, a w wargach jego jako ogień palający.
- ²⁸ Mąż przewrotny rozsiewa zwady, a kłatecznik rozłącza przyjaciół.
- ²⁹ Mąż okrutny przewabia bliźniego swego, i wprowadza go na drogę niedobłą.
- ³⁰ Kto mruga oczyma swemi, zmyśla przewrotności; a kto rucha wargami swemi, broi złe.
- ³¹ Koroną chwały jest sędziwość; znajduje się na drodze sprawiedliwości.
- ³² Lepszy jest nierychły do gniewu, niżeli mocarz; a kto panuje sercu swemu, lepszy jest, niżeli ten, co dobył miasta.
- ³³ Los na łono rzucają; ale od Pana jest wszystko rozrządzenie jego.

ROZDZIAŁ 17

- L**epszy jest kęs suchego chleba a w pokoju, niżeli pełen dom nabitego bydła ze swarem.
- ² Sługa roztropny będzie panował nad synem, który jest ku hańbie; a między braćmi będzie dzielił dziedzictwo.
- ³ Tygiel srebra a piec złota doświadcza; ale Pan serc doświadcza.
- ⁴ Zły pilnuje warg złośliwych, a kłamca słucha języka przewrotnego.
- ⁵ Kto się naśmiewa z ubogiego, uwłacza stwórcy jego; a kto się raduje z upadku

czyjego, nie ujdzie pomsty.

⁶ Korona starców są synowie synów ich, a ozdoba synów są ojcowie ich.

⁷ Nie przystoi mowa poważna głupiemu, dopieroż księciu usta kłamliwe.

⁸ Jako kamień drogi, tak bywa dar wdzięczny temu, który go bierze; do czegokolwiek zmierzy, zdarzy mu się.

⁹ Kto pokrywa przestępstwo, szuka łaski; ale kto wznawia rzeczy, rozłącza przyjaciół.

¹⁰ Więcej waży gromienie u roztropnego, niżeli sto plag u głupiego.

¹¹ Uporny tylko złego szuka, dla tego posel okrutny będzie nań zesłany.

¹² Lepiej jest człowiekowi spotkać się z niedźwiedzią osierociałą, niżeli z głupim w głupstwie jego.

¹³ Kto oddaje złem za dobre, nie wynijdzie złe z domu jego.

¹⁴ Kto zaczyna zwadę, jest jako ten, co przekopuje wodę; przetoż niż się zwada rozsili, zaniechaj go.

¹⁵ Kto usprawiedliwia niezbożnego, a winnym czyni sprawiedliwego, oba jednak są obrzydliwością Panu.

¹⁶ Cóż po dostatku w rękę głupiego, ponieważ do nabycia mądrości rozumu nie ma?

¹⁷ Wszelkiego czasu miłuje przyjaciel, a w ucisku stawia się jako brat.

¹⁸ Człowiek głupi daje rękę, czyniąc rękojemstwo przed twarzą przyjaciela swego.

¹⁹ Kto miłuje zwadę, miłuje grzech; a kto wynosi usta swe, szuka upadku.

²⁰ Przewrotny w sercu nie znajduje dobrego; a kto jest przewrotnego języka, wpadnie we złe.

²¹ Kto spłodził głupiego, na smutek swój spłodził go, ani się rozweseli ojciec niemądrego.

²² Serce wesołe oczerstwia jako lekarstwo; ale duch sfrasowany wysusza kości.

²³ Niezbożny potajemnie dar bierze, aby podwrócił ścieszek sądu.

²⁴ Na twarzy roztropnego znać mądrość; ale oczy głupiego aż na kraju ziemi.

²⁵ Syn głupi żalością jest ojcu swemu, a gorzkością rodzicielce swojej.

²⁶ Zaiste nie dobra, winować sprawiedliwego, albo żeby przełożeni kogo dla cnoty bić mieli.

²⁷ Kto zawściaga mowy swe, jest umiejętnym; drogiego ducha jest mąż rozumny.

²⁸ Gdy głupi milczy, za mądrego poczytany bywa; a który zatula wargi swoje, za rozumnego.

ROZDZIAŁ 18

Człowiek swej myśli, szuka tego, co mu się podoba, a w każdą rzecz wtrąca się.

² Nie kocha się głupi w roztropności, ale w tem, co mu objawia serce jego.

³ Gdy przychodzi niezbożny, przychodzi też wzgarda, a z mężem lekkomyślnym urąganie.

⁴ Słowa ust męża mądrego są jako wody głębokie, a źródło mądrości jako potok wylewający.

⁵ Nie dobra to, mieć wzgląd na osobę niezbożnego, aby był podwrócony sprawiedliwy w sądzie.

⁶ Wargi głupiego zmierzają do swaru, a usta jego do bitwy wyzywają.

⁷ Usta głupiego są upadkiem jego, a wargi jego sidłem duszy jego.

⁸ Słowa obmówcy są jako słowa zranionych, a wszakże przenikają do wnętrzości

żywota.

- 9 Kto niedbały w sprawach swoich, bratem jest utratnika.
- 10 Imię Pańskie jest mocną wieżą; sprawiedliwy się do niej uciecze, a wywyższony będzie.
- 11 Majętność bogatego jest miastem jego mocnem, a jako mur wysoki w myśli jego.
- 12 Przed upadkiem podnosi się serce człowiecze, a sławę uprzedza poniżenie.
- 13 Kto odpowiada, pierwaj niż wysłucha, głupstwo to jego i zelżywość.
- 14 Duch męża znosi niemoc swoją; ale ducha utrapionego któż zniesie?
- 15 Serce rozumne nabywa umiejętności, a ucho mądrych szuka jej.
- 16 Dar człowieczy plac mu czyni, i przed wielmożnych przywodzi go.
- 17 Sprawiedliwym zda się ten, kto pierwszy w sprawie swojej; ale gdy przychodzi bliźni jego, dochodzi go.
- 18 Los uśmierza zwady, i między możnymi rozsądek czyni.
- 19 Brat krzywdą urażony trudniejszy nad miasto niedobyte, a swary są jako zawory u pałacu.
- 20 Z owocu ust każdego nasycen bywa żywot jego; urodzajem warg swych będzie nasyceny.
- 21 Śmierć i żywot jest w mocy języka, a kto go miłuje, będzie jadł owoce jego.
- 22 Kto znalazł żonę, znalazł rzecz dobrą, i dostał łaski od Pana.
- 23 Ubogi pokornie mówi; ale bogaty odpowiada surowie.
- 24 Człowiek, który ma przyjaciół, ma się obchodzić po przyjacielsku, ponieważ przyjaciel bywa przychylniejszy nad brata.

ROZDZIAŁ 19

Lepszy jest ubogi, który chodzi w uprzejmości swej, niżeli przewrotny w wargach swoich, który jest głupim.

- 2 Zaiste duszy bez umiejętności nie dobrze, a kto jest prędkich nóg, potknie się.
- 3 Głupstwo człowiecze podwraca drogę jego, a przecie przeciwko Panu zapala się gniewem serce jego.
- 4 Bogactwa przyczyniają wiele przyjaciół; ale ubogi od przyjaciela swego odłączony bywa.
- 5 Fałszywy świadek nie będzie bez pomsty; a kto mówi kłamstwo, nie ujdzie.
- 6 Wielu się ich uniża przed księciem, a każdy jest przyjacielem mężowi szczodremu.
- 7 Wszyscy bracia ubogiego nienawidzą go; daleko więcej inni przyjaciele jego oddalają się od niego; woła za nimi, a niemasz ich.
- 8 Nabywa rozumu, kto miłuje duszę swoją, a strzeże roztropności, aby znalazł co dobrego.
- 9 Świadek fałszywy nie będzie bez pomsty; a kto mówi kłamstwo, zginie.
- 10 Nie przystoi głupiemu rozkosz, ani słudze panować nad książętami.
- 11 Rozum człowieczy zawściąga gniew jego, a ozdoba jego jest mijać przestępstwo.
- 12 Zapalczywość królewska jest jako ryk lwiecia; ale łaska jego jest jako rosa na trawie.
- 13 Syn głupi jest utrapieniem ojcu swemu, a żona swarliwa jest jako ustawiczne kapanie przez dach.
- 14 Dom i majątność dziedzictwem przypada po rodzicach; ale żona roztropna jest od Pana.

- 15 Lenistwo przywodzi twardy sen, a dusza gnuśna będzie łaknęła.
- 16 Kto strzeże przykazania, strzeże duszy swojej; ale kto gardzi drogami swemi, zginie.
- 17 Panu pożyczka, kto ma litość nad ubogim, a on mu za dobrodziejstwo jego odda.
- 18 Karz syna swego, póki o nim nadzieja, a zabiegając zginieniu jego niech mu nie folguje dusza twoja.
- 19 Wielki gniew okazuj, kiedy odpuszczasz karanie, grożąc mu, ponieważ odpuszczasz, że potem srożej karać będziesz.
- 20 Słuchaj rady, a przyjmij karność, abyś kiedykolwiek był mądrym.
- 21 Wiele jest myśli w sercu człowieczem; ale rada Pańska, ta się ostoja.
- 22 Pożądana rzecz człowiekowi dobroczynność jego, ale lepszy jest ubogi, niż mąż kłamliwy.
- 23 Bojaźń Pańska prowadzi do żywota, a kto ją ma, w obfitości mieszka, i nie spotka go nieszczęście.
- 24 Leniwy kryje rękę swą pod pachę, i do ust swych nie podnosi jej.
- 25 Bij naśmiewcę, żeby prostak był ostrożniejszym; a roztropnego sfukaj, żeby zrozumiał umiejętność.
- 26 Syn wstyd i hańbę zadawający, ojca gubi i matkę wygania.
- 27 Synu mój! przestań słuchać nauki, która cię odwodziła od mów rozumnych.
- 28 Świadek złośliwy pośmiewa się z sądu, a usta niezbożnych połykają nieprawość.
- 29 Sądy są na pośmiewców zgotowane, a guzy na grzbiet głupich.

ROZDZIAŁ 20

Wino czyni pośmiewcę, a napój mocny zwajcę; przetoż każdy, co się w nim kocha, nie bywa mądrym.

- 2 Strach królewski jest jako, ryk lwiecia; kto go rozgniewa, grzeszy przeciwko duszy swojej.
- 3 Uczciwa rzecz każdemu, poprzestać zwady; ale głupim jest, co się w nią wdaje.
- 4 Dla zimna leniwy nie orze; przetoż żebrać będzie we żniwa, ale nic nie otrzyma.
- 5 Rada w sercu męża jest jako woda głęboka: jednak mąż rozumny naczepnie jej.
- 6 Większa część ludzi przechwala się uczynnością swoją; ale w samej rzeczy, któż takiego znajdzie?
- 7 Sprawiedliwy chodzi w uprzejmości swojej; błogosławieni synowie jego po nim.
- 8 Król siedząc na stolicy sądowej rozgania oczyma swemi wszystko złe.
- 9 Któż rzecze: Oczyszcilem serce moje? czystym jest od grzechu mego?
- 10 Dwojaki gwicht i dwojaka miara, to oboje obrzydliwością jest Panu.
- 11 Po zabawach swych poznane bywa i dziecię, jeżeli czysty i prawy uczynek jego.
- 12 Ucho, które słyszy, i oko, które widzi, Pan to oboje uczynił.
- 13 Nie kochaj się w spaniu, byś snąc nie zubożał, otwórz oczy swoje, a nasycisz się chlebem.
- 14 Złe to, złe to, mówi ten, co kupuje, a odszedłszy, ali się chlubi.
- 15 Wargi umiejętnie są jako złoto i obfitość pereł, i kosztowne klejnoty.
- 16 Weźmij szatę tego, który ręczył za obcego; a od tego, który ręczył za cudzoziemkę, weźmij zastaw jego.

- ¹⁷ Smaczny jest drugiemu chleb kłamstwa; ale potem piaskiem napełnione będą usta jego.
- ¹⁸ Myśli radami utwierdzaj, a wojnę prowadź opatrnie.
- ¹⁹ Kto objawia tajemnicę, zdradliwie się obchodzi; przetoż z tymi, którzy pochlebiają wargami swemi, nie miej towarzystwa.
- ²⁰ Kto złorzeczy ojcu swemu albo matce swojej, zgaśnie pochodnia jego w gęstych ciemnościach.
- ²¹ Dziedzictwu prędko z początku nabytemu naostatek błogosławić nie będą.
- ²² Nie mów: Oddam złem. Oczekuj na Pana, a wybawi cię.
- ²³ Obrzydliwością Panu dwojaki gwicht, a szale fałszywe nie podobają mu się.
- ²⁴ Od Pana bywają sprawowane drogi męża; ale człowiek jakoż zrozumie drogę jego?
- ²⁵ Pożreć rzecz poświęconą, jest człowiekowi sidłem; a poślubiwszy co, tego zaś szukać, jakoby tego ujść.
- ²⁶ Król mądry rozprasza niebożnych, i przywodzi na nich pomstę.
- ²⁷ Dusza ludzka jest pochodnią Pańską, która doświadcza wszystkich skrytości wewnętrznych.
- ²⁸ Miłosierdzie i prawda króla strzegą, a stolica jego miłosierdziem wsparta bywa.
- ²⁹ Ozdoba młodzieńców jest siła ich, a sędziwość pocziwością starców.
- ³⁰ Złemu są lekarstwem siności ran, i razy przenikające do wnętrzości żywota jego.

ROZDZIAŁ 21

- S**erce królewskie jest w ręce Pańskiej jako potoki wód; kędy chce, nakłoni je.
- ² Wszelka droga człowieka prosta jest przed oczyma jego; ale Pan, jest który serca waży.
- ³ Czynić sprawiedliwość i sąd, bardziej się Panu podoba, niżeli ofiara.
- ⁴ Wyniosłość oczu i nadętość serca, i oranie niepobożnych są grzechem.
- ⁵ Myśli pracowitego pewne dostatki przynoszą; ale każdego skwapliwego przynoszą pewną nędzę.
- ⁶ Zebrane skarby językiem kłamliwym są marnością pomijającą tych, którzy szukają śmierci.
- ⁷ Drapieżstwo niebożnych potrwoży ich; bo nie chcieli czynić to, co było sprawiedliwego.
- ⁸ Mąż, którego droga przewrotna, obcym jest; ale sprawa czystego jest prosta.
- ⁹ Lepiej jest mieszkać w kącie pod dachem, niżeli z żoną swarliwą w domu przestronnym.
- ¹⁰ Dusza niebożnego pragnie złego, a przyjaciel jego nie bywa wdzięczny w oczach jego.
- ¹¹ Gdy karzą naśmiewcę, prostak mędrszym bywa; a gdy roztropnie postępują z mądrym, przyjmuje naukę.
- ¹² Bóg daje przestrozę sprawiedliwemu na domie niebożnika, który podwraca niebożnych dla złości ich.
- ¹³ Kto zatula ucho swe na wołanie ubogiego, i on sam będzie wołał, a nie będzie wysłuchany.
- ¹⁴ Dar potajemnie dany uśmierza zapalczywość, i upominek w zanadrza włożony gniew wielki uspokaja.
- ¹⁵ Radość się mnoży sprawiedliwemu, gdy się sąd odprawuje; ale strach tym, którzy czynią nieprawość.
- ¹⁶ Człowiek błędzący z drogi mądrości w zebraniu umarłych odpoczywać będzie.

- 17 Mąż, który dobrą myśl miłuje, staje się ubogim; a kto miłuje wino i olejki, nie z bogaci się.
- 18 Niezbożnik będzie okupem za sprawiedliwego, a za uprzejmych przewrotnik.
- 19 Lepiej mieszkać w ziemi pustej, niż z żoną swarliwą i gniewliwą.
- 20 Skarb pożądany i olej są w przybytku mądrego; ale głupi człowiek pożera go.
- 21 Kto naśladuje sprawiedliwości i miłosierdzia, znajduje żywot, sprawiedliwość i sławę.
- 22 Mądry ubiega miasto mocarzy, a burzy potęgę ufności ich.
- 23 Kto strzeże ust swoich i języka swego, strzeże od ucisków duszy swojej.
- 24 Hardego i pysznego imię jest naśmiewca, który wszystko poniewoli i z pychą czyni.
- 25 Leniwego żądność zabija; bo ręce jego robić nie chcą.
- 26 Każdego dnia pała pożądliwością; ale sprawiedliwy udziela, a nie szczędzi.
- 27 Ofiara niepobożnych jest obrzydliwością, a dopieroż gdyby ją w grzechu ofiarował.
- 28 Świadek fałszywy zaginie; ale mąż dobry to, co słyszy, statecznie mówić będzie.
- 29 Mąż niezbożny zatwardza twarz swoją; ale uprzejmy sam sprawuje drogę swoją.
- 30 Nie masz mądrości, ani rozumu, ani rady przeciwko Panu.
- 31 Konia gotują na dzień bitwy; ale od Pana jest wybawienie.

ROZDZIAŁ 22

- L**epsze jest dobre imię, niż bogactwa wielkie; a przyjaźń lepsza, niż srebro i złoto.
- 2 Bogaty i ubogi spotkali się z sobą; ale Pan jest obydwóch stwórcą.
- 3 Ostrożny widząc złe ukrywa się; ale prostacy wprost idąc wpadają w szkodę.
- 4 Pokory i bojaźni Pańskiej nagrodą jest bogactwo, i sława i żywot.
- 5 Ciernie i sidła są na drodze przewrotnego; kto strzeże duszy swej, oddala się od nich.
- 6 Ćwicz młodego według potrzeby drogi jego; bo gdy się zestarzeje, nie odstąpi od niej.
- 7 Bogaty nad ubogimi panuje; ale ten, co pożycza, sługą bywa tego, który mu pożycza.
- 8 Kto sieje nieprawość, żąć będzie utrapienie, a różga gniewu jego ustanie.
- 9 Oko dobrotliwe, toć będzie ubłogosławione; bo udziela chleba swego ubogiemu.
- 10 Wyrzucić naśmiewcę, a ustanie zwada; owszem uspokoi się swar i pohańbienie.
- 11 Kto miłuje czystość serca, a jest wdzięczność w wargach jego, temu król przyjacielem będzie.
- 12 Oczy Pańskie strzegą umiejętności; ale przedsięwzięcia przewrotnego podwraca.
- 13 Leniwiec mówi: Lew na dworze, w pośród ulicy bym był zabity.
- 14 Usta obcych niewiast są dół głęboki; na kogo się Pan gniewa, wpadnie tam.
- 15 Głupstwo przywiązane jest do serca młodego; ale różga karności oddali je od niego.
- 16 Kto ciemieży ubogiego, aby sobie przysporzył, także kto daje bogatemu: pewnie zubożeje.
- 17 Nakłoń ucha twego, a słuchaj słów mądrych, a serce twoje przyłóż ku nauce mojej;
- 18 Boć to będzie uciechą, gdy je zachowasz w sercu twojem, gdy będą społem sporządzone w wargach twoich;
- 19 Aby było w Panu ufanie twoje; oznajmując to dziś, a ty tak czyń.
- 20 Izalim ci nie napisał znamienitych rzeczy z strony rad i umiejętności,
- 21 Abym ci do wiadomości podał pewność powieści prawdziwych, abys umiał odnosić słowa prawdy tym, którzy cię posłali.

- 22 Nie odzieraj nędznego, przeto że nędzny jest; ani ubogiego w bramie uciskaj.
23 Albowiem Pan się podejmie sprawy ich, i wydrze duszę tym, którzy im wydzierają.
24 Nie bądź przyjacielem gniewliwemu, a z mężem popędliwym nie obcuj,
25 Byś snąć nie przywykł ścieszkom jego, a nie włożył sidła na duszę swoją.
26 Nie bywaj między tymi, którzy ręczą; ani między rękojmiami za długi;
27 Bo jeźlibyś nie miał czem zapłacić, przeczyby kto miał brać pościel twoją pod tobą?
28 Nie przenoś starej granicy, którą uczynili ojcowie twoi.
29 Widziałeś męża rątszego w sprawach swoich? Takowyc przed królami staje, a nie staje przed podłymi.

ROZDZIAŁ 23

- G**dy siądziesz, abyś jadł z panem, uważaj pilnie, kto jest przed tobą;
2 Inaczej wraziłbyś nóż w gardło swoje, jeźlibyś był chciwy pokarmu.
3 Nie pragnij łakoci jego; bo są pokarmem obłudnym.
4 Nie staraj się, abyś się zbogacił; owszem, zaniechaj opatrności twojej.
5 I miałebyś obrócić oczy twoje na bogactwo, które prędko niszczeje? bo sobie uczyni skrzydła podobne orlim, i uleci do nieba.
6 Nie jedz chleba człowieka zazdrosnego, a nie żądaj łakoci jego.
7 Albowiem jako on ciebie waży w myśli swej, tak ty waż pokarm jego. Mówić: Jedz i pij, ale serce jego nie jest z tobą.
8 Sztuczkę twoję, którąś zjadł, zwrócisz, a utracisz wdzięczne słowa twoje.
9 Przed głupim nie mów; albowiem wzgardzi roztropnością powieści twoich.
10 Nie przenoś granicy starej, a na rolę sierotek nie wchodzić.
11 Bo obrońca ich możny; onci się podejmuje sprawy ich przeciwko tobie.
12 Obróć do nauki serce twoje, a uszy twoje do powieści umiejętności.
13 Nie odejmuj od młodego karności; bo jeśli go ubijesz różgą, nie umrze.
14 Ty go bij różgą, a duszę jego z piekła wyrwiesz.
15 Synu mój! będzieci mądre serce twoje, będzie się weseliło serce moje, serce moje we mnie;
16 I rozweselą się nerki moje, gdy będą mówiły wargi twoje, co jest prawego.
17 Niech nie zajrzy serce twoje grzesznikom; ale raczej chodź w bojaźni Pańskiej na każdy dzień;
18 Bo iż jest zapłata, przeto nadzieja twoja nie będzie wykorzeniona.
19 Słuchaj, synu mój! a bądź mądry, i nawiedź na drogę serce twoje.
20 Nie bywaj między pijanicami wina, ani między żarłokami mięsa;
21 Boć pijanica i żarłok zubożeje, a ospały w latach chodzić będzie.
22 Słuchaj ojca twego, który cię spłodził, a nie pogardzaj matką twoją, gdy się zstarzeje.
23 Kupuj prawdę, a nie sprzedawaj jej; kupuj mądrość, umiejętność i rozum.
24 Bardzo się raduje ojciec sprawiedliwego, a kto spłodził mądrego, weseli się z niego.
25 Niech się tedy weseli ojciec twój, i matka twoja; i niech się rozraduje rodzicielka twoja.
26 Synu mój! daj mi serce twoje, a oczy twoje niechaj strzegą dróg moich.
27 Bo nierządnicą jest dół głęboki, a cudza żona jest studnia ciasna.
28 Ona też jako zbojca zasadzki czyni, a zuchwalców między ludźmi rozmnaża.

- ²⁹ Komu biada? Komu niestety? Komu zwady? Komu krzyk? Komu rany daremne? Komu zapalenie oczów?
- ³⁰ Tym, którzy siadają na winie; tym, którzy chodzą, szukając przyprawnego wina.
- ³¹ Nie zapatruj się na wino, gdy się rumieni, i gdy wydaje w kubku łunę swoją, a prosto wyskakuje.
- ³² Bo na koniec jako wąż ukąsi, a jako żmija uszczknie;
- ³³ Oczy twoje patrzeć będą na cudze żony, a serce twe będzie mówiło przewrotności;
- ³⁴ I będziesz jako ten, który leży w pośród morza, a jako ten, który śpi na wierzchu masztu;
- ³⁵ Rzeczysz: Ubito mię, a nie stękałem, potłuczono mię, a nie czułem. Gdy się ocucę, udam się zaś do tego.

ROZDZIAŁ 24

- N**ie naśladowuj ludzi złych, ani żądaj przebywać z nimi;
- ² Albowiem serce ich myśli o drapiestwie, a wargi ich mówią o uciśnieniu.
- ³ Mądrością bywa dom zbudowany, a roztropnością umocniony.
- ⁴ Zaiste przez umiejętność komory napełnione bywają wszelakimi bogactwami kosztownymi i wdzięcznymi.
- ⁵ Człowiek mądry mocny jest, a mąż umiętny przydaje siły.
- ⁶ Albowiem przez mądrą radę zwiedzisz bitwę, a wybawienie przez mnóstwo radców mieć będziesz.
- ⁷ Wysokie są głupiemu mądrości; w bramie nie otworzy ust swoich.
- ⁸ Kto myśli źle czynić, tego złośliwym zwać będą.
- ⁹ Zła myśl głupiego jest grzechem, a pośmiewca jest obrzydliwością ludzką.
- ¹⁰ Jeżeli będziesz gnuśnym, tedy w dzień ucisku słaba będzie siła twoja.
- ¹¹ Wybawiaj pojmanych na śmierć; a od tych, którzy idą na stracenie, nie odwracaj się.
- ¹² Jeżeli rzeczysz: Otośmy o tem nie wiedzieli; izali ten, który waży serca, nie rozumie? a ten, który strzeże duszy twojej, nie rozezna? i nie odda człowiekowi według uczynków jego?
- ¹³ Jedz miód, synu mój! bo dobry, i plastr słodki podniebieniu twemu;
- ¹⁴ Tak umiejętność mądrości duszy twojej, jeźliże ją znajdziesz; onać będzie nagrodą, a nadzieja twoja nie będzie wycięta.
- ¹⁵ Nie czyń zasadzki, niezbożniku! na przybytek sprawiedliwego, a nie przeszkadzaj odpocznieniu jego.
- ¹⁶ Bo choć siedm kroć upada sprawiedliwy, przecie zaś powstaje; ale niezbożni wpadną w nieszczęście.
- ¹⁷ Gdy upadnie nieprzyjaciół twój, nie ciesz się; i gdy się potknie, niech się nie raduje serce twoje;
- ¹⁸ Abyś snąć nie ujrzał Pan, a nie podobałoby się to w oczach jego, i odwróciłby od niego gniew swój na cię.
- ¹⁹ Nie gniewaj się dla złodźników, ani się udawaj za niepobożnymi;
- ²⁰ Boć nie weźmie złodźnik nagrody; pochodnia niepobożnych zgaśnie.
- ²¹ Synu mój! bój się Pana i króla, a z niestatecznymi nie mieszaj się;
- ²² Boć zagnęła powstanie zginienie ich, a upadek obydwóch któż wie?

- 23** I toć też mądrym należy: wzgląd mieć na osobę u sądu, nie dobra.
- 24** Tego, który mówi niepobożnemu; Jesteś sprawiedliwy, będą ludzie przeklinać, a narody się nim brzydzić będą.
- 25** Ale którzy go karzą, szczęśliwi będą, a przyjdzie na nich błogosławieństwo każdego dobrego.
- 26** Pocałują wargi tego, co mówi słowa prawdziwe.
- 27** Rozrządź na polu robotę twoją, a sprawuj pilnie rolę swoją; a potem będziesz budował dom twój.
- 28** Nie bądź świadkiem lekkomyślnym przeciw bliźniemu swemu, ani czyn łągodnych namów wargami swemi.
- 29** Nie mów: Jako mi uczynił, tak mu uczynię; oddam mężowi temu według uczynku jego.
- 30** Szedłem przez pole męża leniwego a przez winnicę człowieka głupiego;
- 31** A oto porosła wszędzie ostem; pokrzywy wszystko pokryły, a płot kamienny jej rozwalił się.
- 32** Co ja ujrawszy złożyłem to do serca mego, a widząc to wziąłem to ku przestrodze.
- 33** Trochę się prześpisz, trochę podrzemiesz, trochę złożysz ręce, abyś odpoczywał;
- 34** A wtem ubóstwo twoje przyjdzie jako podróżny, a niedostatek twój jako mąż zbrojny.

ROZDZIAŁ 25

Tec są przypowieści Salomonowe, które zebrali mężowie Ezechyjasza, króla Judzkiego.

- 2** Sława to Boża, taić sprawę; ale sława królów, wywiadywać się rzeczy.
- 3** Wysokość niebios, i głębokość ziemi, i serce królów nie są doścignione.
- 4** Odejm zużelicę od srebra, a wynijdzie odlewającemu naczynie kosztowne.
- 5** Odejm niezbożnika od oblicza królewskiego, a umocni się w sprawiedliwości stolica jego.
- 6** Nie udawaj się za zacnego przed królem, a na miejscu wielmożnych nie stawaj;
- 7** Bo lepiej jest, iż ci rzeką: Postąp sam: a niżeliby cię zniżyć miano przed księciem; co widują oczy twoje.
- 8** Nie pokwapiaj się do swaru, byś znać na ostatek nie wiedział, co masz czynić, gdyby cię zawstydził bliźni twój.
- 9** Prowadź do końca sprawę swoją z przyjacielem twoim, a tajemnicy drugiego nie objawiaj;
- 10** By cię znać nie zelżył ten, co cię słucha, a niesława twoja została by na tobie.
- 11** Jakie jest jabłko złote z wyrzeźbieniem srebrnem, takie jest słowo do rzeczy powiedziane.
- 12** Ten, który mądrze napomina, jest u tego, co słucha, jako nausznica złota, i klejnot z szczerzego złota.
- 13** Jako zimno śnieżne czasu żniwa: tak poseł wierny tym, którzy go posyłają; bo dusze panów swych ochładza.
- 14** Człowiek, który się chlubi darem zmyślonym, jest jako wiatr i obłoki bez deszczu.
- 15** Księżę cierpliwością bywa zmiękczony, a język łagodny kości łamie.
- 16** Znajdzieszli miód, jedźże, ileć potrzeba, by znać objadłszy się go nie zwrócił.
- 17** Powściągnij nogę twoją od domu bliźniego twego, by znać będąc ciebie syt, nie miał cię w nienawiści.

- 18** Każdy, kto mówi fałszywe świadectwo przeciw bliźniemu swemu, jest jako młot, i miecz, i strzała ostra.
- 19** Ufność w człowieku przewrotnym jest w dzień ucisku jako ząb wylamany i noga wywiniona.
- 20** Jako ten, który zewłoczy odzienie czasu zimy, albo leje ocet na saletrę, taki jest ten, który śpiewa pieśni sercu smutnemu.
- 21** Jeźliżeby łaknął ten, co cię nienawidzi, nakarm go chlebem; a jeźliby pragnął, daj mu się napić wody;
- 22** Bo węgle rozpalone zgromadzisz na głowę jego, a Pan ci nagrodzi.
- 23** Jako wiatr północny deszcz przynosi: tak przynosi twarz gniewliwą język uszczypliwy.
- 24** Lepiej mieszkać w kącie pod dachem, niżeli z żoną swarliwą w domu przestronnym.
- 25** Jako woda chłodna duszy pragnącej: tak wieść dobra z ziemi dalekiej.
- 26** Jako źródło nogami pomącone, albo źródło zepsute: tak sprawiedliwy, który upada przed niebożnym.
- 27** Jako jeść wiele miodu nie jest rzecz dobra: tak szukanie własnej sławy jest niesławne.
- 28** Mąż, który nie ma mocy nad duchem swoim, jest jako miasto rozwalone bez muru.

ROZDZIAŁ 26

- J**ako śnieg w lecie, i jako deszcz we żniwa; tak głupiemu nie przystoi chwała.
- 2** Jako się ptak tam i sam tuła, i jako jaskółka lata: tak przekłństwo niezasłużone nie przyjdzie.
- 3** Bicz na konia, ogłów na osła, a kij potrzebny jest na grzbiet głupiego.
- 4** Nie odpowiadaj głupiemu według głupstwa jego, abyś mu i ty nie był podobny.
- 5** Odpowiedz głupiemu według głupstwa jego, aby się sobie nie zdał być mądrym.
- 6** Jakoby nogi obciął, tak się bezprawia dopuszcza, kto się głupiemu poselstwa powierza.
- 7** Jako nierówne są golenie u chromego: tak jest powieść w ustach głupich.
- 8** Jako kiedy kto przywiązuje kamień drogi do procy: tak czyni ten, który uczciwość głupiemu wyrządza.
- 9** Jako ciernie, gdy się dostaną w rękę pijanego: tak przypowieść jest w ustach głupich.
- 10** Wielki Pan stworzył wszystko, a daje zapłatę głupiemu, daje także zapłatę przestępcom.
- 11** Jako pies wraca się do zwrócenia swego: tak głupi powtarza głupstwo swoje.
- 12** Ujrzyzli człowieka, co się sobie zda być mądrym, nadzieja o głupim lepsza jest, niżeli o nim.
- 13** Leniwy mówi: lew na drodze, lew na ulicach.
- 14** Jako się drzwi obracają na zawiasach swoich: tak leniwiec na łożku swoim.
- 15** Leniwiec rękę kryje do zanadry swych, a ciężko mu jej podnosić do ust swoich.
- 16** Leniwiec zda się sobie być mędrszym, niżeli siedm odpowiadających z rozsądkiem.
- 17** Jakoby też psa za uszy łapał, kto się mimo idąc w cudzą zwadę wdaje.
- 18** Jako szalony wypuszcza iskry i strzały śmiertelne:
- 19** Tak jest każdy, który podchodzi przyjaciela swego, a mówi: Azam ja nie żartowałem?
- 20** Gdy niestaje dREW, gaśnie ogień; tak gdy nie będzie kłatecznika, ucichnie zwada.
- 21** Jako węgiel martwy służy do rozniecenia, i drwa do ognia; tak człowiek swarliwy do

rozniecenia zwady.

22 Słowa obmówcy są jako słowa zranionych; a wszakże przenikają do wnętrzości żywota.

23 Wargi nieprzyjacielskie i serce złe są jako srebrna piana, którą polewają naczynie gliniane.

24 Ten, co kogo nienawidzi, za inszego się udaje wargami swemi; ale w sercu swoim myśli o zdradzie.

25 Gdyć się ochotnym mową swą ukazuje, nie wierz mu: bo siedmioraka obrzydliwość jest w sercu jego.

26 Nienawiść zdradliwie bywa pokryta; ale odkryta bywa złość jej w zgromadzeniu.

27 Kto drugiemu dół kopie, wpada weń; a kto kamień toczy, na niego się obraca.

28 Człowiek języka kłamliwego ma utrapienie w nienawiści, a usta łagodne przywodzą do upadku.

ROZDZIAŁ 27

Nie chlub się ze dnia jutrzejszego; bo nie wiesz, coć przyniesie dzień dzisiejszy.

2 Niechaj cię kto inny chwali, a nie usta twoje; obcy, a nie wargi twoje.

3 Ciężkić jest kamień, i piasek ważny; ale gniew głupiego cięższy, niż to oboje.

4 Okrutnyć jest gniew, i nagła popędliwość; ale przed zazdrością któż się ostoi?

5 Lepsza jest przymówka jawna, niżeli miłość skryta.

6 Lepsze są rany od przyjaciela, niż łagodne całowanie człowieka nienawidzącego.

7 Dusza nasycona i plastr miodu podepcze; ale głodnej duszy i gorzkość wszelaka słodka.

8 Jako ptak odlatuje od gniazda swojego: tak człowiek odchodzi od miejsca swego.

9 Jako maść i kadzenie uwesela serce: tak słodkość przyjaciela uwesela więcej, niż własna rada.

10 Przyjaciela twego, i przyjaciela ojca twego nie opuszczaj, a do domu brata twego nie wchodź w dzień utrapienia twego; bo lepszy sąsiad bliski, niż brat daleki.

11 Bądź mądrym, synu mój! a uweselać serce moje, abym miał co odpowiedzieć temu, któryby mi urągał.

12 Ostrożny, upatrując złe, ukrywa się; ale prostak wprost idąc, w szkodę popada.

13 Weźmij szatę tego, któryć ręczył za obcego; a od tego, który ręczył za cudzoziemkę, weźmij zastaw jego.

14 Temu, który przyjacielowi swemu wielkim głosem rano wstawając błogosławi, poczytane to będzie za przekląstwo.

15 Kapanie ustawiczne w dzień gwałtownego deszczu, i żona swarliwa są sobie podobni;

16 Kto ją kryje, kryje wiatr, a wonią wyda; jako olejek wonny w prawej ręce jego.

17 Żelazo żelazem bywa naostrzone; tak mąż zaostrza oblicze przyjaciela swego.

18 Kto strzeże drzewa figowego, pożywa owocu jego; także kto strzeże pana swego, uczczony będzie.

19 Jako się w wodzie twarz przeciwko twarzy ukazuje: tak serce człowiecze przeciw człowiekowi.

20 Piekło i zatracenie nie mogą być nasycone; także i oczy ludzkie nasycić się nie mogą.

21 Tygiel srebra a piec złota doświadcza, a człowieka wieść sławy jego.

22 Choćbyś głupiego i w stępie między krupami stąporem stłukł, nie odejdzie od niego

głupstwo jego.

23 Doglądaj pilnie dobytku twego, a miej pieczę o trzodach twoich.

24 Boć nie na wieki trwa bogactwo, ani korona od narodu do narodu.

25 Gdy wzrasta trawa, a ukazują się zioła, tedy z gór siano zbierają.

26 Owce będą na szaty twoje, a nagrodą pełną kozły.

27 Nadto dostatek mleka koziego na pokarm twój, na pokarm domu twego, i na pożywienie dziewczek twoich.

ROZDZIAŁ 28

Uciekają niebożni, choć ich nikt nie goni: ale sprawiedliwi jako lwią młode są bez bojaźni.

2 Dla przestępstwa ziemi wiele bywa książąt jej; ale dla człowieka roztropnego i umiejętnego trwałe bywa państwo.

3 Mąż ubogi, który uciska nędznych, podobny jest dżdżowi gwałtownemu, po którym chleba nie bywa.

4 Którzy opuszczają zakon, chwałą niebożnika; ale ci, którzy strzegą zakonu, są im odpornymi.

5 Ludzie źli nie rozumiewają sądu; ale którzy Pana szukają, rozumieją wszystko.

6 Lepszy jest ubogi, który chodzi w uprzejmości swojej, niżeli przewrotny na drogach swych, chociaż jest bogaty.

7 Kto strzeże zakonu, jest synem roztropnym; ale kto karmi obżercę, czyni zelżywość ojcu swemu.

8 Kto rozmnaża majątność swoją z lichwy i z płatu, temu ją zbiera, który ubogiemu szczerze będzie dawał.

9 Kto odwraca ucho swe, aby nie słuchał zakonu, i modlitwa jego jest obrzydliwością.

10 Kto zawodzi uprzejmych na drogę złą, w dół swój sam wpadnie; ale uprzejmi odziedziczą rzeczy dobre.

11 Mąż bogaty zda się sobie być mądrym; ale ubogi roztropny dochodzi go.

12 Gdy się radują sprawiedliwi, wielka jest sława; ale gdy powstawają niepobożni, kryje się człowiek.

13 Kto pokrywa przestępstwa swe, nie poszczęści mu się; ale kto je wyznaje i opuszcza, miłosierdzia dostąpi.

14 Błogosławiony człowiek, który się zawsze boi; ale kto zatwardza serce swoje, wpada w złe.

15 Pan niebożny, panujący nad ludem ubogim jest jako lew ryczący, i jako niedźwiedź głodny.

16 Książę bezrozumny wielkim jest drapieżcą: ale kto nienawidzi łakomstwa, przedłuży dni swoje.

17 Człowieka, który gwałt czyni krwi ludzkiej, choćby i do dołu uciekał, nikt nie zatrzyma.

18 Kto chodzi w uprzejmości, zachowany będzie; ale przewrotny na drogach swoich oraz upadnie.

19 Kto sprawuje ziemię swoją, chlebem nasycony bywa; ale kto naśladuje próżnujących, ubóstwem nasycony bywa.

20 Mąż wierny przyczyni błogosławieństwa; ale kto się prędko chce zбоgacić, nie bywa

bez winy.

21 Mieć wzgląd na osobę, rzecz niedobra; bo nie jeden dla kęsa chleba staje się przewrotnym.

22 Prędko chce człowiek zazdrościwy zubożyć, a nie wie, iż nać niedostatek przyjdzie.

23 Kto strofuje człowieka, większą potem łaskę znajduje, niż ten, co pochlebia językiem.

24 Kto łupi ojca swego, albo matkę swoją, a mówi, iż to nie grzech: towarzyszem jest mężobójcy.

25 Wysokomyślny wszczyna zwadę; ale kto nadzieję ma w Panu, dostatek mieć będzie.

26 Kto ufa w sercu swem, głupi jest; ale kto sobie mądrze poczyni, ten ujdzie nieszczęścia.

27 Kto daje ubogiemu, nie będzie miał niedostatku; ale kto od niego odwraca oczy swe, wielkie przeklęstwa nań przyjdą.

28 Gdy niepobożni powstawają, kryje się człowiek; ale gdy giną, sprawiedliwi się rozmnażają.

ROZDZIAŁ 29

Człowiek, który na częste karanie zatwardza kark swój, nagle zniszczeje, i nie wskóra.

2 Gdy się rozmnażają sprawiedliwi, weseli się lud; ale gdy panuje bezbożnik, wzdycha lud.

3 Mąż, który miłuje mądrość, uwesela ojca swego; ale kto chowa nierządnicę, traci majątność.

4 Król sądem ziemię utwierdza; ale mąż, który dary bierze, podwraca ją.

5 Człowiek, który pochlebia przyjacielowi swemu, rozciąga sieć przed nogami jego.

6 Występek złego jest mu sidłem; ale sprawiedliwy śpiewa i weseli się.

7 Sprawiedliwy wyrozumiewa sprawę nędznych; ale niebożnik nie ma na to rozumu i umiejętności.

8 Mężowie naśmiewcy zawodzą miasto; ale mądrzy odwracają gniew.

9 Mąż mądry, wiedzieli spór z mężem głupim, choćby się gniewał, choćby się też śmiał, nie będzie miał pokoju.

10 Mężowie krwawi nienawidzą uprzejmego; ale uprzejmi staranie wiodą o duszę jego.

11 Wszystkiego ducha swego wywiera głupi, ale mądry na dalszy czas go zawściąga.

12 Pana, który rad słucha słów kłamliwych, wszyscy słudzy jego są niepobożni.

13 Ubogi i zdierca spotkali się; a wszakże obydwóch oczy Pan oświeca.

14 Króla, który sędzi uciśnionych według prawdy, stolica jego na wieki utwierdzona będzie.

15 Różga i karność mądrość daje; ale dziecię swawolne zawstydzia matkę swoją.

16 Gdy się rozmnażają niebożni, rozmnaża się i przestępstwo; ale sprawiedliwi upadek ich oglądają.

17 Karz syna twego, a sprawić odpocznienie, i sposobi rozkosz duszy twojej.

18 Gdy prorocтво ustaje, lud bywa rozproszony; ale kto strzeże zakonu, błogosławiony jest.

19 Sługa nie bywa słowami naprawiony; bo choć rozumie, jednak nie odpowiada.

20 Ujrzysz człowieka skwapliwego w sprawach swoich; ale lepsza jest nadzieja o głupim, niż o nim.

21 Kto w rozkoszy chowa z dzieciństwa sługę swego, na ostatek będzie chciał być za syna.

- ²² Człowiek gniewliwy wszczyna zwadę, a pierzchliwy wiele grzeszy.
- ²³ Pycha człowiecza poniża go; ale pokorny w duchu sławy dostępuje.
- ²⁴ Kto spółkuje ze złodziejem, ma w nienawiści duszę swoją; także też kto przeklęstwa słyszy, a nie objawia go.
- ²⁵ Strach człowieczy stawia sobie sidło; ale kto ma nadzieję w Panu, wywyższony będzie.
- ²⁶ Wiele tych, co szukają twarzy panów; ale od Pana jest sąd każdego.
- ²⁷ Sprawiedliwym jest mąż niezbożny obrzydliwością; a zasię kto w uprzejmości chodzi, jest niezbożnym obrzydliwością.

ROZDZIAŁ 30

Te są słowa Agóra, syna Jakiego, i zebranie mów tegoż męża do Ityjela, do Ityjela i Uchala.

- ² Zaistem jest głupszy nad innych, a rozumu człowieczego nie mam.
- ³ I nie nauczyłem się mądrości, a umiejętności świętych nie umiem.
- ⁴ Któż wstąpił na niebo, i zasię zstąpił? któż zgromadził wiatr do garści swych? Któż zagarnął wody do szaty swej? któż utwierdził wszystkie kończyny ziemi? Cóż za imię jego? i co za imię syna jego? Wieszże?
- ⁵ Wszelka mowa Boża jest czysta; on jest tarczą tym, którzy ufają w nim.
- ⁶ Nie przydawaj do słów jego, aby cię nie karał, a byłbyś znaleziony w kłamstwie.
- ⁷ Dwóch rzecz żądam od ciebie, nie odmawiajże mi pierwej niż umrę.
- ⁸ Marność i słowo kłamliwe oddał odemnie; ubóstwa i bogactwa nie dawaj mi; żyw mię tylko pokarmem według potrzeby mojej;
- ⁹ Abym śnać nasyconym będąc nie zaprzął się ciebie, i nie rzekł: Któż jest Pan? Albo zubożawszy żebym nie kradł, i nie brał nadaremno imienia Boga mego.
- ¹⁰ Nie podwódź na służę przed Panem jego, być śnać nie złorzeczył, a ty abyś nie zgrzeszył.
- ¹¹ Jest rodzaj, który ojcu swemu złorzeczy, a matce swojej nie błogosławi.
- ¹² Jest rodzaj, który się zda sobie być czystym, choć od plugastwa swego nie jest omyty.
- ¹³ Jest rodzaj, którego są wyniosłe oczy, i powieki jego wywyższone są.
- ¹⁴ Jest rodzaj, którego zęby są jako miecze, a trzonowe zęby jego jako noże na pożarcie ubogich na ziemi, a nędzników między ludźmi.
- ¹⁵ Pijawka ma dwie córki, które mówią: Przynieś, przynieś. Trzy rzeczy są, które nie bywają nasycione, owszem cztery, które nie mówią: Dosyć.
- ¹⁶ Grób, i żywot nieplodny, ziemia też nie bywa nasyciona wodą, a ogień nie mówi: Dosyć.
- ¹⁷ Oko, które się naśmiewa z ojca, i wzgardza posłuszeństwem macierzyńskim, wyklują kruki u potoków, i orlęta je wyjedzą.
- ¹⁸ Te trzy rzeczy są ukryte przedemną, owszem cztery, których nie wiem:
- ¹⁹ Drogi orleja na powietrzu, drogi węzowej na skale, drogi okrętowej w pośród morza, i drogi mężowej z panną.
- ²⁰ Takać jest droga niewiasty cudzołożącej: je, a uciera usta swoje, i mówi: Nie popełniłam złego uczynku.
- ²¹ Dla trzech rzeczy porusza się ziemia, owszem dla czterech, których znieść nie może:
- ²² Dla służi, kiedy panuje, i dla głupiego, kiedy się nasyci chleba;
- ²³ Dla przemierzłej niewiasty, kiedy za mąż idzie, i dla dziewczki, kiedy dziedziczy po pani

swojej.

- ²⁴ Teć są cztery rzeczy najmniejsze na ziemi, wszakże są mędrsze nad mędrców:
²⁵ Mrówki, huf słaby, które sobie jednak w lecie gotują pokarm swój;
²⁶ Króliki, twór słaby, którzy jednak budują w skale dom swój;
²⁷ Szarańcze króla nie mają, a wszakże wszystkie hufami wychodzą;
²⁸ Pająk rękoma robi, a bywa w pałacach królewskich.
²⁹ Te trzy rzeczy są, które wspaniale chodzą, owszem cztery, które zmężyle chodzą:
³⁰ Lew najmocniejszy między zwierzętami, który przed nikim nie ustępuje;
³¹ Koń na biodrach przepasany, i kozieł, i król, przeciw któremu żaden nie powstaje.
³² Jeźliś głupio uczynił, gdyś się wynosił, albo jeźliś źle myślił, połóżże rękę na usta.
³³ Kto tłucze śmietanę, wybija masło; a kto bardzo nos wyciera, wyciska krew; tak kto wzbudza gniew, wszczyną zwadę.

ROZDZIAŁ 31

Te są słowa Lemuela króla, i zebranie mów, któremi go ćwiczyła matka jego.

- ² Cóż rzekę, synu mój? cóż rzekę, synu żywota mego? i cóż rzekę, synu ślubów moich?
³ Nie dawaj niewiastom siły twojej, ani dróg twoich tym, którzy do zginienia królów przywodzą.
⁴ Nie królom, o Lemuelu! nie królom należy pić wino, a nie panom bawić się napojem mocnym;
⁵ By snać pijąc nie zapomniał na ustawy, a nie odmienił spraw wszystkich ludzi uciśnionych.
⁶ Dajcie napój mocny ginącemu, a wino tym, którzy są ducha sfrasowanego.
⁷ Niech się napije, a zapomni ubóstwa swego, a na utrapienie swoje niech więcej nie wspomni.
⁸ Otwórz usta swe za niemym w sprawie wszystkich osądzonych na śmierć.
⁹ Otwórz usta swe, sądz sprawiedliwie, a podejmij się sprawy ubogiego i nędznego.
¹⁰ Któż znajdzie niewiastę stateczną, gdyż nad perły daleko większa jest cena jej?
¹¹ Serce męża jej ufa jej, a na korzyściach schodzić mu nie będzie.
¹² Dobrze mu czyni, a nie źle, po wszystkie dni żywota swego.
¹³ Szuka wełny i lnu, a pracuje ochotnie rękami swemi.
¹⁴ Podobna jest okrętom kupieckim; z daleka przywodzi żywność swoją.
¹⁵ I wstaje bardzo rano, a daje pokarm czeladzi swej, a obrok słuszny dziewczkom swym.
¹⁶ Obmyśla rolę, i ujmuje ją; z zarobku rąk swoich szczepi winnice.
¹⁷ Przepasuje mocą biodra swe, a posila ramiona swoje.
¹⁸ Doświadcza, że jest dobra skrzętność jej, a nie gaśnie w nocy pochodnia jej.
¹⁹ Ręce swoje obraca do kądzieli, a palcami swemi trzyma wrzeciono.
²⁰ Rękę swą otwiera ubogiemu, a ręce swoje wyciąga ku nędznemu.
²¹ Nie boi się o czeladź swoją czasu śniegu; albowiem wszystka czeladź jej obłoczy się w szatę dwoistą.
²² Kobierce sobie robi; płótno subtelne i szarłat jest odzieniem jej.
²³ Znaczny jest w bramach mąż jej, gdy siedzi między starszymi ziemi.
²⁴ Płótno robi, i sprzedaje, także pasy sprzedaje kupcowi.

- 25** Moc i przystojność jest odzieniem jej; nie frasuje się o czasy przyszłe.
- 26** Mądrze otwiera usta swe, a nauka miłosierdzia jest na języku jej.
- 27** Dogląda rządu w domu swym, a chleba próżnując nie je.
- 28** Powstawszy synowie jej błogosławią jej; także i mąż jej chwali ją,
- 29** Mówiąc: Wiele niewiast grzecznie sobie poczywały; ale je ty przechodzisz wszystkie.
- 30** Omylna jest wdzięczność, i marna piękność; ale niewiasta, która się Pana boi, ta pochwały godna.
- 31** Dajcie jej z owocu ręki jej, a niechaj ją chwałą w bramach uczynki jej.

For other languages please go to **www.wordproject.org**